Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIII., št. 43 — Ljubljana, torek 23. februarja 1943-XXI — Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22. 31-23. 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25. 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Corr Post. No 11-3118
IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lir 18.—, za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim jutrom« Lir 36.50.
Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22 31-23. 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Osvojitev novih postojank na tuniškem bojišču

Večje število sovražnikovih tankov uničenih, mnogo ujetnikov — Uspel napad na sovražni konvoj

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 22. februarja naslednje 1003. vojno poročilo:

V Tunisu so sile Osi v srednjem odseku zasedle nadaljnje postojanke. Nekaj deset tankov je bilo uničenih, ujetih pa nešteto ujetnikov.

Italijansko-nemško letalstvo je živahno delovalo nad sovražnim zaledjem in sestrelilo v spopadih 3 letala, dočim je četrto letalo uničilo protiletalsko topništvo.

Z operacij zadnjih dveh dni se niso vrnila 3 naša letala.

Na razne kraje Sicilije, Kalabrije in področje pri Salernu so sovražna letala včeraj metala bombe, medtem ko so obstreljevala s strojnicami bolniški vlak med Gabello in Atrengolijem (Catanzaro) in druge železniške konvoje in postaje; ugotovili so 1 smrtno žrtev in 11 ranjenih, škoda pa ni pomembna.

Obrambne baterije so sestrelile 4 letala, izmed teh 3 nad Trapanijem in je eno padlo na zemljo v bližini Ville Nasi, eno v bližini Levanza in eno vzhodno od Favignana; četrto letalo se je v bližini obale pri Catanzaru Marini spustilo na morje.

Snoči so naša torpedna letala napadla sovražni konvoj severno od alžirske obale in potopila 1 parnik ter s torpedom zanesljivo zadela dva trgovska parnika.

General Galbiati v Bariju

Bari, 22. febr. s. Semkaj je prispel šef generalnega štaba milice, general Galbiati, ki se je udeležil raznih slovesnih manifestacij. Po sprejemu s strani pokrajinskih oblasti in hierarhov se je general Galbiati najprej podal na Zvezo fašijev, kjer je položil lovorjev venec v svetišču, posvečenem padlim za Revolucijo, nato pa v monumentalno baziliko sv. Nikolaja, kjer je položil venec na oltar za domovino padlih. Nato je odšel v poveljništvo 12. pasu Črnih srajc, kjer se je udeležil blagoslovitve svetišča, zgrajenega na čast padlim legionarjem v zmagovitih vojnah fašizma. Na trgu Rissorgimento si je potem ogledal nekatere oddelke Črnih srajc, sestavljene iz veteranov in najmlajših fašistov, ter predstavništva Oboroženih sil domače posadke. Po izročitvi bojevniških zastavic novoustanovljenim oddelkom in odlikovanj legionarjev za vojaško hrabrost kakor tudi sorodnikom hrabrih Črnih srajc, ki so padle na bojiščih, je šef generalnega štaba spregovoril legionarjem nekaj navdušenih besed, polnih vere in izpodbude. Ko je orisal zgodovinske in idejne razloge naše vojne, je takole zaključil: »Sprejemam na znanje vzklik, ki ga je to ponosno mesto zaklicalo davi, vzklik: Vztrajajmo do zmage! V čudoviti življenjski sili naše rase je skrivnost naše moči in jamstvo naše bodočnosti.«

Besede generala Galbiatija so navzoči pozdravili z navdušenim vzklikanjem Duceju in petjem bojnih in revolucionarnih pesmi. Ko je šef generalnega štaba milice odredil še pozdrav Kralju in Duceju, se je podal v Invalidski dom, kjer je imel poročilo oficirjem 21. pasu Črnih srajc.

Nemški tisk o borbi Italije proti boljševizmu

Berlin, 22. febr. s. V polemiki proti stremljenjem sovražne propagande, ki bi rada prikazala boljševizem v Evropi kot edino možno rešitev po vojni, pripominja rimski dopisnik lista »Völkischer Beobachter« v članku pod naslovom »Nevarnost št. 1« med drugim:

Če je ta teza, kateri bi radi utrli pot in kateri se zdijo naklonjene celo neke nevtralne države v svoji politični nezavednosti, absurdna in otročja za Evropo v splošnem, je za Italijo in Nemčijo naravnost blazna. Če je država na svetu, kjer sta boljševizem in nacionalizem samo bistvo nasprotja in neodpravljive neenakovrstnosti, je to prav v Italiji.

Dopisnik zavrača potem druge nič manj absurdne izjave popravljalcev boljševizma, po katerih naj bi ne bilo nobene bistvene razlike med doktrinami in metodami Moskve ter Rima in Berlina, in zatrjuje, da se Italija tako glede njene politično-gospodarske strukture kakor glede njene kulturne in umetniške dediščine, ki je vplivala na svetovno zgodovino tisočletja in ob kateri se še vedno hrani moderna civilizacija, nikakor in v nobenem primeru ne more primerjati s postulati Kremlja, ki bi v italijanskem življenju v vsakem primeru naleteli na nepremagljivo oviro. Odkar so fašistične falange leta 1919 v italijanskih mestih v kali zatrle boljševiško kugo, sta v italijanskem življenju protiboljševizem in fašizem postala istovetna. Nobena država nima tako kakor Italija pravice, da se smatra za zastavonošo protiboljševiške križarske vojne.

Naraščajoča napetost v Indiji

zaradi Gandhijeve gladovne stavke

Bangkok, 21. febr. s. Iz Bombaya poročajo: Današnje zdravniško poročilo o stanju Mahatme pravi, da je Gandhi preživel slab dan in je spal samo 4 ure in pol. Do skrajnosti je potrt in se nahaja stalno v stanju zaspanosti. Srce mu bije počasi, tako da ga že napor pri pitju izčrpava. Izpil je nekaj vode s sokom limone. Ganghi je preslab, da bi ga lahko stehtali, ve se pa, da je od 19. februarja izgubil 6 kg od svoje običajne teže. Ako Gandhi svojega stradanja ne bo takoj prekinil, bi lahko bilo prekasno za rešitev njegovega življenja.

Bangkok, 22. febr. s. Včerajšnji dan je bil posvečen molitvam za zdravje Gandhija v vsej Indiji. Na tisoče Indijcev vseh kast in vseh ver je prišlo v svetišče in je molilo, da bi Mahatma ozdravil in bil izpuščen na svobodo. V mnogih mestih, kjer ni bilo več prostora v molilnicah, so Indijci molili kleče na trgih in ulicah. Razen ljudstva se je molitev udeležilo v glavnih mestih kakor v Bombayu, Kalkuti in New Delhiju tudi mnogo političnih in verskih indijskih zastopnikov oblasti.

Posebno pomemben je bil poziv članov muslimanske lige vsem mohamedancem v Indiji naj ves dan posvetijo molitvi za Mahatmo.

Čeprav je dan potekel v splošnem mirno in se angleške oblasti niso upale zoperstavljati molilcem, je policija v Bombayu skušala motiti molitve 500 dijakov, ki so se zbrali v velikem vseučiliškem vrtu. Nastali so izgredi, policija je uporabila palice. Ko se je zdelo, da policija že obvlada položaj je prihrumela velika množica ljudi z ogromnimi lepaki na katerih je bilo napisano: Molimo za Gandhija, hočemo svobodo Mahatme! Policija se ni upala zoperstaviti se ogromni množici, ki je klečala na vrtu in molila za zdravje Gandhijevo skupno z dijaki. Policijski agenti so se oddaljili.

Bangkok, 22. febr. s. Vesti o nadaljnjem poslabšanju Gandhijevega zdravstvenega stanja vznemirjajo angleške poročevalce v New Delhiju, ki napovedujejo možnost zelo resnih neredov, člani indijskega kongresa pa medtem še nadalje pošiljajo brzojavke Churchillu in Rooseveltu in ju vzpodbujajo, da bi pripravila podkralja, da osvobodi Gandhija, češ, da bi sicer »smrt Mahatme povzročila žalostne posledice v vsej Indiji«. V New Delhiju so stalni posveti političnih funkcijonarjev in osebnosti pri podkralju in pri ameriškem pooblaščencu, na katerih se proučuje položaj in varnostni ukrepi, ki naj bi se podvzeli, preden bi bilo prepozno.

Buenos Aires, 22. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da je imel Cordell Hull dolg razgovor z britanskim veleposlanikom Halifaxom, kateremu je izjavil, da je ameriško državno tajništvo za zunanje zadeve zelo zaskrbljeno zaradi položaja v Indiji. Baje je izrazil obenem mnenje, da je naklonjen nadaljnjemu razvoju pogajanj za morebitno osvoboditev Gandhija.

Ameriško vmešavanje v indijske zadeve

Bangkok, 21. febr. s. Iz New Delhija se doznava, da je Rooseveltov posebni odposlanec v Indiji, William Philips, izjavil naslednje:

Vprašanja, ki se tičejo splošnega položaja v Indiji in ki se morajo proučiti so bila poverjena v rešitev funkcionarjem, ki sta jim imenovali ameriška in angleška vlada. Na ta način je uradno potrjeno, da si Američani prilaščajo pravico baviti se z notranjimi vprašanji Indije in se njihovi funkcijonarji smatrajo popolnoma enakopravne z funkcijonarji angleške uprave. Šef lige za neodvisnost Indije je govoreč o namerah Amerike v Indiji in o delovanju Williama Philipsa, ki skuša nekatere indijske kneze vpreči v ameriški voz, izjavil, da se Rooseveltov odposlanec zelo moti če misli, da bo lahko prebudil v državi filoameriško gibanje. Podčrtal je nadalje, da ljudje, pri katerih je Philips poizkusil svojo srečo v tem smislu, nikakor niso vplivne osebe in ne morejo sprejeti obveznosti v imenu indijskega naroda. Razen tega so Američani v Indiji prav tako malo priljubljeni kakor Angleži.

Trenja med Angleži in Američani na Bližnjem vzhodu

Buenos Aires, 22. febr. s. Iz Filadelfije poročajo, da je rektor ameriškega kolegija v Kairu, Badeau, ki se mudi sedaj v Filadelfiji, govoril o trenju med Angleži in Američani v Egiptu in na vsem Srednjem vzhodu. Tako so Angleži dobili iz Londona ukaz, naj pazijo na Američane, da si ne bodo zagotovili letalskih privilegijev za povojno dobo.

V članku, ki ga je objavila revija »Collier Magazin«, priznava Rooseveltova žena, da obstoje globoka nasprotja med Angleži in Američani, predvsem zaradi nezaupanja Američanov do Angležev.

Pomanjkanje hrane v Egiptu in Siriji

Ankara, 21. febr. s. Med Turčijo in Madžarsko je bil sklenjen sporazum na podlagi katerega bo Madžarska dobavljala Turčiji sladkor za katerega bo dobivala v zameno bombaž.

Strogo izterjevanje davkov v Turčiji

Carigrad, 21. febr. s. Aretirani so bili in odposlani v določene kraje na obvezno delo nadaljnji davkoplačevalci, ki niso plačali novega davka na dohodke. Nadaljuje se zaplenjevanje in prodaja zaplenjenih predmetov. Objavljen bo nov seznam obveznikov, ki v prvem seznamu niso bili navedeni.

Izgube ameriške vojske in mornarice

Buenos Aires, 22. febr. s. Iz Washintona poročajo, da znašajo celokupne izgube ameriških oboroženih sil 65.380 mož in sicer mrtvih 10.150, ranjenih 10.959, pogrešanih 44.271. Te izgube veljajo za kopno vojsko do 7. februarja in za mornarico do 19. februarja, vendar je treba pripomniti, da so med izgubami mornarice navedeni samo mornarji onih edinic, katerih izguba je bila po mornariškem ministrstvu uradno priznana in katerih družine so bile obveščene.

Novi uspehi nemških podmornic

15 ladij s 103.000 tonami potopljenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje izredno poročilo:

Kljub najhujšim viharjem in nepreglednemu vremenu so nemške podmornice nadaljevale borbo proti sovražnemu ladjevju in potopile na Atlantiku in pred severnoafriškimi sredozemskimi pristanišči v močno zavarovanih konvojih 15 ladij s skupno 103.000 br. reg. tonami.

Razen tega so potopile še eno korveto, čoln v spremstvu konvoja, stražni čoln in 4 prevozne jadrnice. Nadaljnja tovorna ladja je bila torpedirana.

Največja ameriška podmornica potopljena

Buenos Aires, 21. febr. s. Ameriško mornariško ministrstvo obvešča, da je sovražnik potopil ameriško podmornico »Argonaut«.

Podmornica Argonaut, ki je bila največja podmornica ameriške mornarice, je bila izplovljena leta 1928., leta 1940. popolnoma modernizirana. Izpodrivala je 2710 ton in je bila oborožena z dvema 132 m topovoma in s 4 533 mm torpednimi cevmi. V mirnem času je imela posadko 88 mož.

Ameriško mornariško ministrstvo obvešča nadalje, da je japonsko letalstvo v pomorski bitki pri Salamonskih otokih med 29. in 4. februarjem, potopilo ameriški rušilec »The Kaven«. Rušilec je izpodrival 2100 ton in je bil najnovejše gradnje.

Edini rešenec s potopljenega „Ceramica“

Berlin, 20. febr. s. Inženjerja Ericha Mundaya, ki se je vozil na angleški ladji »Ceramic«, katera je bila 6. decembra 1942 potopljena na Atlantiku, je rešila neka nemška podmornica. Munday je podal nekaj izjav in rekel med drugim, da je ob napadu nemške podmornice divjala izredno huda nevihta na Atlantiku. Zaradi viharnega morja, ki je oviralo reševanje, je bil on edini rešen s te ladje. Na krovu potoljene ladje so bili oficirji podoficirji in prostaki nekega angleškega inženjerskega polka ter mornarji in člani posadke, vsega skupaj okrog 3000 oseb.

Ti oddelki, sestavljeni iz domačinov, so imeli svojo uniformo, posebne odznake, svoje instruktorje in poveljnike in so bili po malem pritegnjeni k vojnim operacijam. Pri vstopu med prostovoljce je vsakdo prisegel, da se bo boril proti komunizmu za dobro domovine, za vero in omiko. Vsakdo dobiva isto plačo, isto hrano, ist opremo in isto pomoč kakor nemški vojaki, dočim je vsakomur zagotovljeno svobodno izvrševanje predpisov njegove vere. Vojnim pohabljencem, sirotam in vdovam je zajamčeno v Nemčiji enako postopanje kakor z nemškimi pohabljenci in sirotami.

Poleg udarnih oddelkov so bile ustvarjeni tudi pomožni, ki morajo skrbeti za varnost zaledja ter komunikacij in sodelovati z Nemci v borbi proti partizanom. Obe vrsti oddelkov sta se dobro obnesli in sta Nemcem v dragocero pomoč, ker njuni vojaki na smrt sovražijo boljševizem in se smatrajo za njegove žrtve. Bataljon prostovoljcev iz Turkestana, ki je tvoril del 6. armade, je vrlo sodeloval pri obrambi Stalingrada ter se bojeval do zadnjega patrona in do zadnjega moža. (Corriere della Sera.)

Učinkovito udejstvovanje nemškega letalstva

Berlin, 22. febr. Navzlic tajanju, ki napravlja ceste in letališča neuporabna, je bilo nemško letalstvo včeraj in danes zmagovito na vsem vzhodnem bojišču, ko je ponovno s smrtnonosno učinkovitostjo podprlo obrambne akcije kopnih čet in razvijalo tudi samostojne napadalne operacije.

Kakor zatrjujejo v vojaških krogih, so nemška letala pri tem posebno uspešno napodla sovražne kolone v premikanju južnovzhodno od Ilmenskega jezera, kakor tudi dolge oskrbovalne kolone. Napadalna, strmoglavna in bojna letala so odvrgla bombe velikega kalibra na tovorne vlake, natovorjene s strelivom in živežem, kakor tudi na kolone motornih vozil, namenjenih na bojišče. Napadi na oskrbovalna pota, ki so bili posebno učinkoviti spričo hudih izgub, prizadetih sovražniku na ljudeh in gradivu, so se nadaljevali ves dan v soboto in tudi v noči na nedeljo. Sovjetski lovci, ki so skušali zaustaviti nemška letala, so bili izpostavljeni silovitim napadom nemških lovcev v spremstvu, ki so v letalskih dvobojih sestrelili 3 sovražna letala.

Tudi v odseku mostišča na kubanskem področju je nemško letalstvo učinkovito napadalo kolone sovražne vojske in kopne oskrbovalne konvoje sovražnika, pri čemer je napadalo v neprestanih valovih iz nizke višine. Sovjetske kolone v premikanju, ki so jih izsledila naša izvidniška letala severno od Krasnodara, so bile ponovno zelo uspešno bombardirane in je sovražnik pri tem utrpel ogromne izgube.

Razen tega je letalstvo ponovno bombardiralo vlake in železniške naprave, še posebej one, ki so važne za sovjetsko oskrbo na področju kavkaškega železniškega omrežja. Pri tem je povzročilo ogromno škodo, velika uničenja in obsežne požare. Tudi včeraj so nemški lovci živahno delovali v severnem odseku vzhodnega bojišča, kjer so zmagovito poskrbeli za zračno zavarovanje tega prostora. Po dospelih vesteh so nemški letalci brez lastnih izgub sestrelili 23 sovjetskih letal, med njimi nekaj bojnih letal novega tipa. (Il Popolo di Trieste.)

Najvišja odlikovanja za nemške letalce

Berlin, 21. febr. s. Hitler je odlikoval kapitana-pilota Druschela, poveljnika neke skupine bojnih letal, s hrastovim listom z meči k viteškemu križu reda železnega križa v priznanje njegovega junaškega zadržanja v vojnah na Poljskem, Norveškem, Franciji in Rusiji. Kapitan Druschel je 24. nemški vojak s tako visokim odlikovanjem.

Kapitana pilota Hogedaca, ki je tudi poveljnik skupine nekega borbenega obreda, je Hitler odlikoval h hrastovim listom k viteškemu križu reda železnega križa v priznanje njegovih zaslug od pričetka vojne do danes.

Generalni inspektor nemških oklopnih sil

Berlin, 22. febr. s. Kakor doznava nemška agencija, je Hitler imenoval pod svojim neposrednim poveljstvom armijskega generala Guderiana za generalnega inspektorja oklopnih sil.

Odlikovanje finskega poslanika v Berlinu

Berlin, 22. febr. s. Zunanji minister Ribbentrop je sprejel finskega poslanika Kivimaskija, kateremu je izročil veliki križ reda Nemškega orla, ki mu ga je podelil Hitler.

Cinična žalitev finskega naroda

Lizbona, 21. febr. s. Londonsko glasilo Citya »Economist« komentira obletnico rdeče armade in piše med drugim: Finska bi bolje storila, če bi opustila borbo in bi delila usodo z Nodveško in Grčijo, ki sta se žrtvovali za demokracijo.

Žalitev s to cinično in nesramno trditvijo finskega naroda je vzbudila v nevtralnih krogih največje ogorčenje ker kaže, kako nizkotno so tako zvane velike demokracije zasužnjene boljševiškim tolpam. Ta nesramen način žaljenja junaškega naroda, ki je vse tvegal, da brani svojo neodvisnost in samostojnost, skupno z neverjetnim obžalovanjem, da se ni raje žrtvoval za angleški imperij, je najhujša obsodba podpisnikov atlantske listine, v kateri so se drznili govoriti o svobodi in pravici med narodi.

Uspešni protinapadi ob Kubanu in Doncu

Sovjetski oddelek med Doncem in Dnjeprom obkoljen in razbit — Sovjetski napadi pri Orlu odbiti — Hude sovražnikove izgube v severnem odseku

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 22. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Sovražne napade proti severni fronti kubanskega mostišča so nemške in rumunske čete razbile. Sovražnik je bil v protinapadu vržen z velikimi krvavimi izgubami nazaj.

Na področju Donca in severnozapadno odtod so skušali sovjetske čete poleg številnih krajevnih napadov na več točkah razbiti z združenimi močmi našo obrambno fronto. V težkih borbah so bile z izgubami odbite.

Sovražni odelek, ki je z obsežnim obkoljevalnim manevrom hotel med Doncem in Dnjeprom presekati zvezo z našo fronto ob Doncu, so nemške vojske in čete SS napadle za hrbtom in ob boku ter razbile. V tem odseku so skupine bojnih letal in letal za bližnje polet izločile iz borbe 25 sovražnih oklopnih vozil, uničile več težkih topov in mnogo orodja. Sovražnik je imel tukaj posebno težke krvave izgube.

Na področju zapadno in severnozapadno od Harkova je sovražnik tudi včeraj brezuspešno napadal naše postojanke.

Močni sovražni napadi južno in severnovzhodno od Orla so bili v težkih bojih v velikem snežnem metežu odbiti. Nemška bojna skupina je v protinapadu uničila glavnino neke sovjetske smučarske brigade.

Na severnem delu vzhodne fronte so bili včeraj samo boji krajevnega pomena. Pri našem napadalnem podjetju je izgubil sovražnik razen mnogo mrtvih več sto ujetnikov, 12 oklopnih vozil in mnogo orožja. Letalstvo je izkoristilo zboljšanje vremena in je z velikimi silami poseglo v boje na kopnem. Na severni fronti so včeraj lovska letala sestrelila 31 sovjetskih letal. Pogrešamo dve lastni letali.

Pristaniško področje Murmanska in važne razkladalne postaje murmanske železnice so bile zopet bombardirane z dobrim uspehom.

V Tunisu so se napadi nadaljevali in je bil vzhodno od Tebese uničujoče razbit velik del neke angleške oklopne divizije. Strmoglavna letala so razbijala oklopna vozila in sovražnikove izhodiščne postojanke.

Nočni napad na Tobruk je povzročil v pristanišču in mestu veliko razdejanje.

Britanska letala so v pretekli noči metala rušilne in zažigalne bombe na nekaj krajev severnozapadnega nemškega obalnega ozemlja.

Vztrajen nemški odpor

Berlin, 22. febr. Ako sodimo samo po zunanjem videzu dogodkov na vzhodni fronti, bi se zdelo, da se je od 18. t. m. dalje opazilo ponovno opešanje sovjetske ofenzive. Ako izvzamemo nekatere točke bolj na jugu fronte, kjer so nemške čete nadaljevale svoj odmik na novo določene obrambne črte, Rusi na vsej ostali fronti niso napredovali in tudi njihovi napadi so očitovali manj odločnosti ter manjšo uporabo sil. To je vsekakor zelo tolažljivo dejstvo, ki ga pa ne smemo precenjevati in ga smatrati za znak bližnjega konca ruske ofenzive. Zlasti Nemci so zelo previdni in pripisujejo ta zastoj vzrokom prve odjuge. Ta vremenski pojav bo gotovo imel zelo važne posledice za razvoj operacij, ako se bo odjuga nadaljevala, toda za trenutek je le bolj previdno, ako ga smatramo za pojav čisto podrejenega pomena. Izkustvo v resnici kaže, da se ruski zima običajno neha šele v drugi tretjini meseca aprila. Do takrat so vedno možne nepričakovane spremembe in z njimi povratek občutnega hlada in zmrzali.

Nemci so daleč od tega, da bi se zazibali v rožnate nade in računajo, da bodo boljševiki na vsak način poskusili še zadnji odločilni napor, da bi razbili fronto ter dosegli temeljit uspeh, za katerega že tri mesece doprinašajo brezobzirne žrtve ljudi in vojnih potrebščin. Da se ta poslednji napor izvrši, je treba seveda premagati ovire, ki jih je prinesla nenadna visoka temperatura. Nemško vrhovno poveljništvo postopa zato dosledno, na široko izkorišča neizmerni obseg ruskega prostora in se poslužuje prožne taktike. Ako mora zaradi tega izpraznjevati znatne dele zasedenega ozemlja, si na drugi strani prišteđi mnogo vojnega materijala ter ohranja neokrnjen borbeni duh ter vojni potencial svoje vojske. Dovolj znano je, da se izpraznjena ozemlja lahko zopet osvoje, dočim se izgubljeno moštvo in vojna sredstva ne dado nikoli več nadomestiti. Nemška vojska s svojim manevrom hrani materialne sile ter štedi borbeni duh svojih vojakov; njeno poveljništvo ve, da se sovražniku ne bo posrečilo do konca izvršiti svojih načrtov.

Dejstvo, da je taktika prožna, ne pomeni, da bi bila šibka in prijemljiva. Prav tako ne pomeni, da so Rusi doslej napredovali z lahkoto. Nasprotno, odpor nemških zaščitnic je vedno zelo močan in v mnogih primerih naravnost železen. Zato so Rusi pretrpeli ogromne izgube. O tem si lahko napravimo približno predstavo, ako upoštevamo, da so doslej izgubili 750 oklopnih voz. Pri takem stanju stvari je jasno, da je treba za končni in konkretni obračun sedanjih operacij počakati ne samo konca sovjetske ofenzive, marveč konca prihodnjega poletja. Šele, ko bodo Nemci izvršili ono operacijo, ki jo je napovedal minister Göbbels v svojem zadnjem govoru, se bo dala ustvariti prava slika o vrednosti sovjetskega napredovanja. Prav tako se bo šele takrat ugotovilo, katera izmed obeh vojujočih se strank je bila v preteklih dneh bolj prizadeta. Vojna je tako polna raznih možnosti in nepredvidenih okoliščin, da se da zapeti himna zmagi šele, ko udari dvanajsta ura, in niti minuto prej.

V ostalem Rusi sami ne glede na svoje resnične uspehe niti od daleč ne mislijo, da je sedanja borba že blizu koncu. To dokazuje stalni pritok kitajskih delavcev na Ural, ki so določeni, da nadomeste ruske delavce, da bodo slednji čim prej lahko mobilizirani. Za militaristično politiko Stalina, ki hoče vedno bolj ojačevati sovjetsko vojsko, je ta dotok kitajskih ročnih delavcev gotovo eden izmed najjasnejših dokazov. Po vesteh, ki so verodostojne, se bo baje rdeča armada zopet prekrstila v »rusko vojsko«, položaj njenih častnikov se bo še znatno zboljšal, tako, da bodo popolnoma izenačeni s častniki drugih evropskih vojsk. Ti načrti za ojačenje vojaške sile se vedno jasneje očitujejo tudi v notranji politiki. Imena Petra Velikega ter generalov Napoleonove dobe Suvorova in Kutuzova, ki jih je sovjetski leksikon še l. 1935 označeval kot poosebljenje carizma in reakcije, se sedaj pojavljajo v časopisih kot najslavnejših ruskih narodnih junakov.

Z druge strani pa je treba vsekakor podčrtati za boljševike silno neugodno dejstvo, da se je mnogo kmetov izselilo z ozemlja, ki so ga boljševiki zopet zasedli, in da so se mnogi ruski prostovoljci že v začetku vojne in tudi kasneje prijavili v službo nemški vojski. Nemško poveljništvo je iz njih napravilo posebne čete v okviru vojske. Nemčija teh čet ni osnovala takoj, ker jih prvotni nemški načrt ni predvideval, šele nekoliko mesecev po začetku vojne so bili ustanovljeni ti oddelki, v katere se je javilo mnogo estonskih, besarabskih, ukrajinskih in rusinskih kmetov.

Pomen bojev v Tunisu

Milanski »Corriere della Sera« je v svojem običajnem dnevnem pregledu vojnih dogodkov takole prikazal pomen sedanjih bojev v Tunisu:

Bojevanje v Tunisu zasluži, da ga nazorno zasledujemo, ne le zaradi njegove ogromne važnosti v splošnem okvirju te vojne (s čimer je v zvezi tudi možnost, da ohranimo popolnoma nedotaknjeno zaporo srednjega dela Sredozemlja), temveč tudi zato, ker nam kaže v vojaškem pogledu zanimive značilnosti. Ako se spomnimo, s kolikšno naglico — in zato tudi naglo pripravljenostjo — smo morali zasesti Tunis, ki ga je neposredno ogražala cela sovražna armada, prihajajoča od zapada, medtem ko se je druga sovražna armada, polagoma bližala od vzhoda, občutimo najgloblje občudovanje za dosežene uspehe. S tem mislimo na utrditev našega položaja, ki je bila dosežena v tako težkih razmerah in v tako kratkem času.

Prvi, za Os zmagoviti boji so se odigrali v najbližji oddaljenosti od Tunisa. Z občudovanja vredno smelostjo in vztrajnostjo so italijansko-nemške čete vzdržale pritisk sovražnih prednjih straž, ki so prodrle do področja Teburbe, in jih zavrnile. Odtlej sta italijansko in nemško poveljništvo v verigi krajevnih, a spretno vodenih akcij, ob najmanjši izrabi sredstev in izkoriščujoč taktično premoč naših borcev, razširila okupacijsko področje, vedno bolj potiskajoč sovražnika proti alžirski meji, od katere je bil prišel. Poslednja izmed takšnih akcij je zavzela pomen prave bitke, v kateri so prestali svojo preizkušnjo tanki, pehota in letalstvo. Ameriške divizije, ki jim je osebno poveljeval general Eisenhower, so verjetno prodirale vzdolž železniške proge, ki pelje proti Kerouanu in Susi; zasedle so kraja Kasserine in Sbeitla, oba pomembna tudi zato, ker se tu nahajajo velika letališča. Italijansko-nemške sile, ki jih je podprlo drzno in neutrudljivo letalstvo, so manevrirale od juga proti desnemu napredujočemu krilu nasprotnika in dosegle sijajne uspehe. Po zasedbi Gafse, ki predstavlja veliko središče na drugi, prečni progi, ki vodi od alžirske meje v Sfax, so naši prisilili sovražnika, da se je naglo umikal, ker mu je grozila obkolitev, njegov nagli umik pa je tako omogočil drugim silam Osi, da so zasedle tudi Sbeitlo.

Splošni pregled položaja v Tunisu še ni mogoč, kajti mnogo je še neznanih elementov ali pa jih ne moremo objaviti. Pogled na zemljevid te dežele pa nam že sedaj nakazuje nekaj silnic strateškega problema, ki se postavlja obema vojujočima se taboroma in ki izhaja iz samega zemljepisnega sestava dežele. Zlasti zbuja pozornost zamotana veriga visokega gorovja vzdolž alžirske in tripolitanske meje, ki tvori dva precej nedostopna sistema, odpirajoča se in razširjajoča se proti jugu kot pahljača. V osrednje-južnem delu dežele so potem prostrane ploskve jezer (Šot el Gerid, Šot el Fegeg), ki dele Tunis na dvoje v višini sporednika pri Gabesu. Vsi ti orografski in hidroagrski elementi imajo seveda važen pomen v obrambi Tunisa. Čas nam bo povedal, ka

Novo jabolko spora v Angliji

Znane so težave, ki jih ima Velika Britanija s svojim imperijem; na eni strani zaradi neposrednih težav z nekaterimi delí tega imperija, kakor na primer z Indijo, na drugi stran pa zaradi stališča nekaterih vodilnih ameriških državnikov, med njimi zlasti Willkieja, ki se zavzemajo za popolno reorganizacijo starega britanskega imperijalnega sistema, kar seveda Angleže zelo razburja. V zadnjem času se je ameriški tezi približal tudi predsednik južnoafriške vlade general Smuts, tako da se poleg zunanjih veča tudi število notranjih sovražnikov dosedanjega britanskega imperijalnega sistema.

Poleg teh sporov okoli imperija pa pretresajo v zadnjem času Anglijo tudi huda notranja nesoglasja v nekaterih notranjih političnih vprašanjih. Med njimi je postal pretekli teden pravo jabolko spora novi načrt o posplošenju socialnega zavarovanja, ki je znan pod imenom Beveridgev načrt. Razprava o tem načrtu v spodnji zbornici je zavzela za vlado kaj neprijeten obseg. Navidezno premirje med strankami se je s to razpravo porušilo; v spodnji zbornici sta se jasno izoblikovali dve struji, levičarska, ki se zavzema za čim prejšnjo socialno preobrazbo britanske države, in konservativno desničarska, ki se upira slehernemu poskusu uvajanja državnega socializma.

Konservativci so se postavili na stališče, da zahteva izvedba takšnega načrta, kakršen je Beveridgov, ki določa socialno zavarovanje britanskih državljanov »od zibelke do groba«, kar bi zahtevalo od države blizu 800 milijonov funtov izdatkov na leto, izredno ugodne gospodarske razmere. Zato bi bilo po njihovem mnenju najbolj primerno, ako bi se izvedba načrta odložila na povojni čas, ko bi država takšno finančno breme zmogla. Levičarski poslanci pa, ki skušajo izkoristiti prav sedanji ugodni trenutek, ko mora vlada — hote ali nehote — upoštevati voljo in želje širokih množic, da bi jih kolikor le mogoče tesno povezala z vojnimi napori, zahtevajo nasprotno takojšnjo odobritev načrta in njegovo takojšnjo izvajanje, da bi s tem zagotovili čim bolj učinkovito orožje proti reakcijonarnim silam kapitalizma.

Vlada, ki se zaveda nevarnosti te javne razprave zase, skuša seveda ubirati srednjo pot med obemi stremljenji in išče kompromisno rešitev. Načelno pravi, da sprejema Beveridgev načrt, predlaga pa, naj bi se za sedaj izvedle samo najnujnejše reforme, dočim naj bi se vse druge preložile na povojni čas. To stališče pa je naletelo na oster odpor pri levici in zlasti tudi pri laburistih, ki imajo, kakor znano, svoje zastopnike v vladi. Laburisti zahtevajo ali takojšnjo in popolno odobritev celotnega načrta ali pa njegovo zavrnitev, ne dopuščajo pa kompromisnih rešitev. V tem smislu so predložili tudi svoj predlog o takojšnji izvedbi načrta, ki pa je bil s konservativno večino odklonjen. Vsekakor pomeni za vlado hud udarec, da se je 119 poslancev (med njimi vsi laburisti, nekateri liberalci in neodvisni poslanci) izreklo za takojšnjo izvedbo načrta in s tem proti vladi. Laburisti očitajo sedaj vladi, da je pred pritiskom reakcijonarnih in kapitalističnih sil dvignila belo zastavo. Razume se samo po sebi, da je ta položaj za Churchilla kaj neprijeten, tem bolj, ker so v glavnem vladni zastopniki dali pobudo za proučitev socialnih reform v smislu sedanjega Beveridgevega načrta in so se tako ujeli v past svojih obljub, ki so z njimi seveda na široko razsipavali doslej v — propagandne namene. Široke množice pa samo z obljubami niso več zadovoljne in zahtevajo njihovo izpolnitev. Tako torej vidimo, da je novi Beveridgev načrt postal pravo jabolko spora v Angliji.

Hinavsko angleško navdušenje za rdečo vojsko

Lizbona, 21. febr. s. Proslava 25letnice rdeče vojske je dala v Angliji priliko za mnogoštevilne manifestacije hinavskega navdušenja in lažnega veselja. Napisani so bili številni članki in izrečeni govori znanih angleških osebnosti, ki so poveličevali obletnico. Ti govori so bili v odločnem nasprotju z manifestacijami in govori, ki so se slišali pred nekoliko leti v Angliji. Med najbolj nesramne manifestacije je šteti govor predsednika angleške trgovinske zbornice Daltona, ki se je drznil izjaviti, da je »rdeča vojska rešila civilizacijo vse Evrope«.

Lizbona, 21. febr. s. Med filoboljševiškimi manifestacijami v Angliji ob 25letnici ustanovitve rdeče vojske, je bilo izrečenih mnogo govorov in izmenjanih poslanic med predstavniškimi osebnostmi Anglije in Sovjetske zveze. Med ostalimi uradnimi govori je bil važen govor sira Stafforda Crippsa, ki je v Sheffieldu poveličeval rdečo vojsko, ni si pa mogel kaj, da ne bi obžaloval, da Sovjeti niso vedno razumeli v vsej pomembnosti velikega podvzetja, ki vodi do ruskih pristanišč in ki predstavlja ogromen vojni napor. Nato je, kakor da bi hotel ublažiti obžalovanje, zaključil s trditvijo, da v Angliji »ni dvomov več ne duhovnih pridržkov o popolnem in prijateljskem združenju Anglije s sovjetskim ljudstvom v veliki dobi oblikovanja ki bo sledila tej vojni«.

Stalin je poslal v London poslanico, v kateri je rečeno: Manifestacija prijateljskih čustev angleškega naroda do vojske sovjetskega naroda ojačuje naše prepričanje, da je blizu trenutek, ko bodo oborožene sile naših držav strle s kombiniranimi ofenzivnimi operacijami skupnega sovražnika.

Stalin je resnično pokazal, da nima pridržkov zlasti ne glede odličnih podvzetij angleške mornarice, kajti njegova omemba »kombiniranih ofenzivnih operacij oboroženih sil obeh držav« je zelo jasen in nedvoumen poziv Angliji glede na dejanske sedanje vojne podvige.

Rooseveltov poraz v parlamentarni komisiji

Buenos Aires, 21. febr. s. Ameriška parlamentarna komisija je odbila Rooseveltov predlog za uvedbo posebnega vojnega davka na plače, ki so večje od 25.000 dolarjev letno.

Racijoniranje živil v Zedinjenih državah

Buenos Aires, 22. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da bodo v Zedinjenih državah s 1. marcem t. l. uvedli racijoniranje vseh živil v škatlah.

Anglosaško priznanje o lastni nemoči

Rim, 20. febr. s. Angleška revija »News Statesman and Nation« objavlja za bližnjo 25letnico ustanovitve rdeče vojske članek, v katerem pravi med drugim:

Za nas Angleže je sedaj potrebna zavest, da bo imela rdeča vojska po vsej verjetnosti prevladujoč delež v bodočih operacijah zavezniških narodov in brž kone tudi velik vpliv na dokončni izid vojne. Težko je priznati, da je bil prispevek Anglosasov doslej zelo nepomemben in da je treba čakati, da se število ameriških čet v Evropi dvigne na milijone mož, da bi mogle skupaj z angleškimi četami uveljaviti svoj delež v vojni. Anglosaška indirektna pomoč z letalstvom in mornarico je zelo relativne vrednosti, kajti vojne se odločajo na kopnem. Iz tega je treba izvajati trdo posledico, da bodočnost zavezniške vojske ni toliko odvisna od vojaškega deleža demokracij v primeri z vojaškim deležem Sovjetske zveze, kolikor od prijateljskih odnosov, ki jih bodo demokracije mogle vzdrževati glede ruskega zaveznika.

Američani dele angleški imperij

Buenos Aires, 19 febr. s. Znana severnoameriška revija »Forum« je izdala posebno številko, pri kateri sodelujejo znani novinarji in druge znane osebnosti in ki podaja zelo črno in ponižujočo sliko o usodi britanskega imperija. Poslušajmo nekaj sodb:

Neki senator piše: Vedno sem smatral, da predstavlja britanski imperij nevarnost za svetovni mir, in mislim, da je treba pri sleherni zamisli bodoče ureditve upoštevati angleške posesti, ki povzročajo to grožnjo. Cecil Brown piše: Angleški imperij mora prenehati obstojati in bo po tej vojni tudi prenehal, kajti narodi na Malajskem potoku, v Birmi, Palestini in drugod so izgubili sleherno zaupanje v britanske obljube. Angleški profesor Rusel piše: Britanska posest na zapadni polobli bi se morala odstopiti Zedinjenim državam, dočim bi bilo treba važna oporišča, kakor so Aden, Singapur in Colombo internacionalizirati. William Shirer poudarja: Britanska skupnost narodov bi sicer mogla preživeti to vojno, toda kolonijska posest je obsojena na smrt. Naposled je nemogoče obdržati Indijo v podvrženosti.

Japonske čete v francoski koncesiji v Kvangčovu

Tokio, 22. febr. s. Poročilo imperialnega glavnega stana pravi, da so včeraj oddelki japonske vojske in mornarice vkorakali v francoske koncesije v zalivu Kvangčovu in sicer s pristankom francoske vlade.

Giuseppe Bastianini

Potem ko je Duce poleg drugih ministrstev v novejšem času prevzel še ministrstvo za notranje zadeve, za vojno, letalstvo in mornarico ter ministrstvo za zunanje zadeve, je bil v slednje pozvan za prvega Mussolinijevega sodelavca Giuseppe Bastianini, dosedanji guverner treh provinc, ki tvorijo Dalmazijo.

Giuseppe Bastianini je razmeroma mlad mož. Pri svojih 44 letih, kolikor jih ima sedaj, šteje tudi petnajst let diplomatske kariere, v kateri si je stekel najboljši glas in povzdignil sloves mlade fašistične diplomacije.

Bastianini je doma iz Perugie. Prvotno se je posvetil novinarstvu ter se je še mlad po letih pridružil fašističnemu gibanju. L. 1921. je postal podtajnik fašistične stranke in je ostal na tem mestu dve leti. Tri leta pozneje mu je Duce poveril vodstvo državnega podtajništva za narodno gospodarstvo, leta 1927. pa je postal Bastianini tudi tajnik federacije v inozemstvu živečih fašistov.

Ta čas je tudi prestopil v diplomatsko službo. Najprej je šel za poslanika v Tanger, odkoder je bil premeščen v Lizbono, potem pa v Atene. Od l. 1932. do 1936. je bil poslanik v Varšavi, kjer je zbujal veliko pozornost zaradi tega, ker je bil najmlajši diplomat na svetu. Ko je bil pozvan iz Varšave v Rim v zunanje ministrstvo, je tam vršil posle državnega podtajnika dokler ni l. 1939. kot naslednik groía Grandija odrinil v London, kjer je zasedel ondotno veleposlaniško mesto. V Londonu je zastopal svojo domovino v času, ko se je začela sedanja vojna. Ko je Italija šla v vojno, se je Bastianini vrnil v Rim, nato se je udeležil vojne na Balkanu ter je bil imenovan za guvernerja Dalmazije. V Dalmaciji je prevzel tudi službo nadzornika fašistične stranke, zdaj pa se je vrnil v Rim, kjer bo s svojimi bogatimi izkušnjami na razpolago vrhovnemu šefu stranke in italijanskega ljudstva.

Sprememba sestave Pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX. št. 291. glede na svojo odločbo z dne 26. avgusta 1941-XIX, št. 38, in smatrajoč za umestno, da se spremeni sestava Pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito, o d l o č a

Pokrajinskemu odboru za protiletalsko zaščito predseduje podprefekt - namestnik in sestavljajo ga:

a) Zvezni tajnik P. N. F. ali njegov odposlanec,
b) predstavnik posadke v Ljubljani,
c) kvestor,
d) ljubljanski župan,
e) poveljnik gasilcev,
f) vodja delegacije vzhodnih železnic,
g) predstavnik ljubljanskega odseka Italijanskega Rdečega križa,
h) pokrajinski inspektor zdravstvene službe,
i) pokrajinski inspektor tehnične službe,
l) predstavnik Združenja industrijcev in obrtnikov,
m) predstavnik sindikata hišnih lastnikov,
n) pokrajinski inspektor za protiletalsko zaščito.

Odbor sme kdaj pa kdaj zahtevati, da se njegovih sestankov odeleže izvedenci in predstavniki drugih ustanov. Posle tajnika odbora opravlja predstojnik odborovega tajništva.

Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 16 februarja 1943-XXI.

Visoki komisar **Emilio Grazioli**

Sprememba predpisov o potniškem prometu na mestnem tramvaju

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajina glede na svojo naredbo z dne 28. novembra 1942-XXI, št. 217 s predpisi o potniškem prometu na mestnem tramvaju o d r e j a:

Člen 1. Člen 5 naredbe z dne 28 novembra 1942-XXI, št. 217, s predpisi o potniškem prometu na mestnem tramvaju se nadomestuje z naslednjim:

«Kdor vstopi v voz ali izstopi iz njega na nasprotni strani, nego je določena v členu 1. te naredbe, ali kdor vstopi ali izstopi med vožnjo, kdor se vozi na stopnicah vhoda ali se kakor koli obeša na zunanji strani, se kaznuje v denarju s petdesetimi lirami.

Kdor se pelje brez vozovnice ali z neveljavno vozovnico, ker se je kakor koli poskušil izogniti plačilu ustrezne voznine, zapade denarni kazni dveh lir. Znesek je plačati sprevodniku takoj poleg cene za obvezno vozovnico; sicer se kršitelj kaznuje v denarju do petdeset lir.«

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo od dne objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 19 februarja 1943-XXI.

Visoki komisar **Emilio Grazioli**

Ameriški načrt za gospodarsko zasužnjenje sveta

Lizbona, 21. febr. s. Parlamentarna komisija kongresa v Washingtonu, ki nadzoruje delovanje sistema »posojevanja in najemanja« preko bivšega državnega podtajnika Doweya je sprožila misel za ustanovitev mednarodne bančne ustanove, ki naj bi po vojni nadzorovala surovine na vseh kontinentih. Po tem načrtu za gospodarsko izkoriščanje sveta naj bi Amerika dobila 51 odstotkov delnic velikega bančnega zavoda, ostale delnice pa naj bi dobile druge sodelujoče države. Doznava se, da ta misel ni bila brez hudih posledic v Angliji. »News Chronicle« izraža nezadovoljstvo glede tega in označuje načrt za nadaljnji znak vznemirjujočih oblik zadržanja Amerike glede povojnih vprašanj.

Naraščajoče težkoče v ameriški vojni preskrbi

Buenos Aires, 21. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da pristojne ameriške tehnične oblasti javljajo o stalnih naraščajočih težkočah v oskrbovanju ameriških oboroženih sil onstran morja z gorivom. Potrebe čet, ki so vedno večje, se ne morejo kriti zaradi neštevilnih potopitev petrolejskih ladij. Zaradi tega je moral upravnik za petrolej Ickes v svojem radijskem govoru naznaniti, da se bo potrošnja goriva v notranjosti še nadalje strogo omejila.

Buenos Aires, 21. febr. s. Ameriška komisija za vojno proizvodnjo javlja, da je bila proizvodnja v mesecu februarju že doslej za 8 odstotkov manjša kakor je bilo predvideno.

Gospodarstvo

Obvezno navajanje odobritve cen v računu

Smatrajoč za umestno, da se izpopolni kontrola cen, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na uredbo o cenah z dne 12. marca 1941 in svojo naredbo št 63.165 iz leta 1941 ter št. 8 in 215 iz leta 1942 izdal naredbo o obveznem navajanju odlokov, ki dovoljujejo spremembo cen, v računih. Naredba je objavljena v Službenem listu z dne 20 t m in je ta dan stopila v veljavo ter določa naslednje:

Člen 1. Uvozniki, trgovci na debelo in proizvajalci, ki so po členu 1. naredbe z dne 9. maja 1941-XIX št. 17 s predpisi glede cen blaga, storitev in rabatkupov dolžni prositi za posebno pooblastitev za vsako spremembo cen, veljajočih dne 15. marca 1941-XIX, morajo navesti v računih, izdanih po členu 5. uredbe z dne 12. marca 1941 in na prídržanih kopijah podatke odloka Visokega komisarja, dovoljujočega tako spremembo.

Člen 2. Določbe prednjega člena ne veljajo pri oddaji blaga, glede katerega se določajo najvišje cene v uradnih cenikih ali jih javno oblastvo drugače ureja, kakor tudi ne za blago, pri katerem je določen maksimalni pribitek, dovoljen na nabavno ceno po naredbah z dne 9. julija 1941-XIX št. 63 in z dne 27. novembra 1941-XX št. 165.

Člen 3. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo, če ni dejanje drugače ali huje kaznivo, po naredbah z dne 26. januarja 1941-XIX št. 17 in z dne 25. novembra 1942-XX, št. 215.

Davčna prostost daril podpornim ustanovam

Smatrajoč za umestno, da se podpre in pospešuje pooblaščeno podporno delovanje v Ljubljanski pokrajini, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na zakon o neposrednih davkih z dne 8. februarja 1928 in njegov pravilnik izdal naslednjo naredbo o odbitnosti prostovoljnih dajatev pooblaščenim podpornim ustanovam pri določanju davčne osnove, ki je objavljena v Službenem listu z dne 20. t. m. in velja tudi za predpis družbenega davka in pridobnine za davčno l. 1943.

Člen 1. V št. 4 člena 55. in za prvim odstavkom številke 7 člena 82. zakona o neposrednih davkih se dodaje naslednji odstavek:

»Od davčne osnove se odbijajo dokazane prostovoljne dajatve Pokrajinskemu podpornemu zavodu v Ljubljani in vsem morebitnim drugim, po visokem komisarju v Ljubljanski pokrajini izrečno pooblaščenim podpornim akcijam.«

Člen 2. V št. 7 člena 82 in v št. 4. predzadnjem odstavku člena 120., A ad I. pravilnika k zakonu o neposrednih davkih se dodaje naslednji odstavek:

»Kot stroški, ki se odbijajo od davčne osnove, se priznavajo dokazane prostovoljne dajatve Pokrajinskemu podpornemu zavodu in vsem morebitnim drugim, po Visokem komisarju v Ljubljanski pokrajini izrečno pooblaščenim podpornim akcijam.«

Stanovska organizacija hrvatskih kmetov

Na podlagi odredbe o ustanovitvi stanovskih in drugih organizacij v okviru hrvatskega ustaškega osvobodilnega pokreta je Poglavnik na predlog vrhovnega vodje stanovskih organizacij (savezničarja) izdal odredbo o ustanovitvi Hrvatskega saveza kmetov. Ta savez se ustanavlja kot organizacija hrvatske vasi v okviru ustaškega osvobodilnega pokreta za večje države. Savez bo pospeševal interese hrvatske vasi v vseh smereh, zlasti v gospodarskem, socialnem, strokovnem in prosvetnem pogledu.

Savez obvezno obsega kot svoje člane vse hrvatske kmete in tudi vsa združenja, ki imajo za svrho zastopanje in zaščito interesov vasi. V smislu pravil se smatra za hrvatskega kmečkega doma in ki pretežno opravlja posle v zvezi z obdelovanjem zemlje, odnosno z vzdrževanjem hrvatskega kmečkega doma. Organizacija torej ne obsega samo posestnikov temveč tudi člane njegove rodbine in služinčad.

Hrvatski kmečki dom je rodbinska in delovna skupnost oseb, ki žive v skupnem gospodinjstvu v smislu starih hrvatskih tradicij. Obsega torej tudi osebe, ki so trajno zaposlene v skupnem gospodinjstvu ali pri kmečkem delu, četudi ne pripadajo rodbini dotičnega kmečkega doma. Hrvatski kmečki dom predstavlja njegov glavar, ki je dolžan skrbeti za to, da vlada v domu vzajemno sodelovanje in spoštovanje in da se v domu vzgajajo dobri državljani in koristni člani hrvatskega naroda. Pripadniki takega doma ostanejo njegovi člani tudi kadar začasno gredo na delo drugam, če ta odsotnost je trajala več kakor pet let. Pogoj pa je, da dotični član vzdržuje trajno zvezo s svojim domom, kar mora glavar doma prijaviti starešini hrvatske kmečke zajednice dotične naselbine. V tem primeru se dotični član načrta iz imenika.

Osnovno vaško organizacijo tvorijo vsi kmeči domovi ene vasi. Ta temeljna organizacijska edinica Hrvatskega saveza kmetov se imenuje **rvatska kmečka zajednica kraja X.** Posamezne kmečke domove predstavljajo v tej osnovni organizaciji glavarji posameznih kmečkih domov. Starešino te vaške zajednice imenuje župski poverjenik na predlog okrajnega (kotarskega) poverjenika.

Vse vaške zajednice v isti občini so združene v Občinsko kmečko zajednico. Starešina te občinske kmečke zajednice je poverjenik za dotično občino in ga imenuje župski poverjenik na predlog okrajnega poverjenika. Starešine vaških zajednic pa tvorijo posvetovalni odbor občinske zajednice.

Vrhovni organ hrvatskega saveza kmetov je savezničar, ki ga imenuje poglavnik, njegovi pomožni organi pa so župski poverjeniki v posameznih župah, okrajni poverjeniki, starešine občinskih zajednic in starešine vaških zajednic. Župskemu poverjeniku pomaga v delu župski svet 4 do 10 članov, ki ga imenuje savezničar na predlog župskega poverjenika. Okrajnemu poverjeniku pomaga pri delu okrajni svet 4 do 10 članov, ki ga imenuje župski poverjenik na predlog okrajnih poverjenikov.

Gospodarske vesti

= **»Trgovski list« je odslej tudi glasilo gostilničarjev in denarnih zavodov.** Uprava sindikata gostinskih obratov v Ljubljani je soglasno sprejela predlog predsedstva Združenja trgovcev, da postane »Trgovski list« skupno glasilo vseh trgovcev in gostilničarjev Ljubljanske pokrajine. Ker »Gostilničarski vestnik« ne izhaja več, bo sindikat nujne objave sporočil v posebni rubriki lista. Tudi svet Združenja denarnih in zavarovalnih zavodov Ljubljanske pokrajine je na svoji zadnji seji sklenil, da bo »Trgovski list« tudi glasilo denarnih in zavarovalnih zavodov in bo list objavljal v posebni rubriki okrožnice združenja.

= **Stroga carinska kazen.** Ravnateljstvo carinske službe za Ljubljansko pokrajino objavlja v »Službenem listu«, da je bil Križanec Dragotin, edini pooblaščenec tvrdke »Elektroton«, neznanega bivališča, proglašen za krivega tihotapstva plošč in delov za gramofone in obsojen na plačilo kazni 330.906 lir, rednih dajatev 33.090 lir, vrednosti zaseženega blaga 62.718 lir in stroškov obtožbe 9490 lir.

= **Štednja z električnim tokom in plinom v Nemčiji.** Generalni inspektor za vodo in energijo, državni minister Speer je 18. t. m. izdal okrožnico, ki predpisuje štednje z električnim tokom in plinom. Po izdanih navodilih smejo odslej gospodinjstva z 10 in več sobami potrošiti le 80% one količine toka, ki so ga potrošila v istem času lanskega leta, tako da bodo prištedila 20 %, ostala gospodinjstva pa morajo prišteliti 10%. Predvidene so izjeme v onih primerih, če se število stanovalcev poveča, ali če je dotično gospodinjstvo že lani štedljivo trošilo električni tok ali plin. V uradnih in strankinih prostorih je predvideno zmanjšanje potrošnje električnega toka za 30%. Izdani bodo slični ukrepi tudi za ostale potrošnike.

= **Ena petina hiš v Angliji poškodovana.** Angleško zdravstveno ministrstvo je izdalo poročilo o dosedanji škodi, ki so jo povzročili bombni napadi na stanovanjskih hišah v Angliji. Od izbruha vojne je bilo o priliki zračnih napadov porušenih 250.000 hiš. Od tega je 150.000 hiš docela porušenih, 100.000 pa tako, da niso sposobne za stanovanja. Poleg tega je dva in pol milijona hiš več ali manj poškodovanih. V povprečju je ena petina stanovanjskih hiš v Angliji porušena ali poškodovana. Niso pa v tej statistiki vpoštevane trgovinske in obrtne zgradbe in javne zgradbe.

= **Organizacija gospodarskih bank v Ukrajini.** Lani spomladi je državni komisar za Ukrajino izdal osnovne naredbe o organizaciji denarnih zavodov v državnem komisarijatu v Ukrajini. V najvažnejših gospodarskih središčih so bile ustanovljene regionalne gospodarske banke. Organizacijsko delo je v glavnem zaključeno. Vsega je sedaj ustanovljenih 21 regionalnih gospodarskih bank s 330 podružnicami in plačilnimi mesti. Gospodarske banke so bile ustanovljene v naslednjih mestih: Brest Litovsk, Luck, Rovno, Šepetovka, Proskurov, Ovruč, Zitomir, Vinica, Kijev, Ljubni, Belaja Cerkov, Poltava, Umanj, Nikolajev Herson, Kirovgrad, Pervomajsk, Djepropetrovsk, Krivoj Rog, Zaporožje in Melitopolj.

= **Moderniziranje industrijskih podjetij v Bački.** Po priključitvi Bačke in Baranje Madžarski je madžarsko ministrstvo odredilo pregled tamošnjih industrijskih podjetij, ki je pokazal, da so ta podjetja v mnogih primerih tehnično zaostala in da jih ne bo mogoče vključiti v proizvodnjo ostale Madžarske brez večjih investicij. Zato je bačka podružnica madžarske deželne zveze industrijcev napravila načrt za najnujnejše investicije s posebnim ozirom na dobavo potrebnih modernih strojev in naprav. Ker izvedba teh investicij brez pomoči ni izvedljiva, je deželna zveza industrijcev sklenila z budimpeštanskimi velebankami sporazum za kredit v višini 30 milijonov pengov, ki je sedaj na razpolago za izvedbo celotnega načrta. S pomočjo tega kredita bodo v teku letošnjega leta modernizirali industrijske obrate v Bački.

= **Nov izum na področju lahkih kovin.** Japonska agencija Domej poroča, da je prof. Obinata v institutu za preiskovanje kovin neke japonske univerze po dolgotrajnih poiskusih sestavil novo vrsto zlitine lahkih kovin, ki je za 33% lažja od znanega duralumina in ima še znatne druge prednosti, zlasti izredno elastičnost in odpornost proti zunanjim vplivom. Ta nova zlitina je važna za gradnjo letal in bo zlasti pri krilih nadomestila sedanji duralumin. Vse potrebne surovine izdeluje Japonska sama.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 23. februarja: Zaprto.

Sreda, 24. februarja, ob 17.30: **Veliki mož.** Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Četrtek, 25. februarja, ob 17.30: **Mirandolina.** Red Četrtek.

*

L. Prennerjeva: »Veliki mož«. Komedija v treh dejanjih. Osebe: Praznik — Cesar, Praznikova — Starčeva, Nada — Rasbergerjeva, Zorin — Brezigar, Vrhunec — Vl. Skrbinšek, Kresnik — Nakrst, Votlina — Peček, Močerad — Košuta, Pivnik — P. Kovič, Modrijan — Raztresen, Skaza — Bratina, Grajšek — Blaž, Mogočnik — Drenovec, Milka — Sancinova, komisar — Gorinšek. Režiser: M. Skrbinšek, scenograf: A. Gerlovičeva.

OPERA

Torek, 23. februarja, ob 17: **Sestra Angelika. — 7. simfonija.** Red B.

Sreda, 24. februarja, ob 17: **Beg iz seraja.** Red Sreda.

Četrtek, 25. februarja, ob 17: **Zemlja smehljaja.** Izven. Cene od 28 lir navzdol.

*

Sprememba repertoarja. Zaradi težke obolelosti Elze Karlovčeve se mora premiera, ki je bila najavljena za danes (torek) do nadaljnjega preložiti. Danes bodo peli namesto »Janka in Metke« »Sestro Angeliko« in plesali 7. Beethovnovo simfonijo **za red B. Abonente reda B na to posebej opozarjamo.**

E. Josin:

Stara Ljubljana

X.

Podjetni Bahovčev rod

I. Bahovec je bil sin hišnega posestnika in mokarja v Florjanski ulici nasproti cerkve. Mož je bil obče znan v Ljubljani, vedno dobre volje, v šoli pa strog in je veliko rabil »štaberl«; karal je posebno učence, ki so tožili svoje sošolce. »Ne tožiti, to je grda navada«, je zavrnil vsakogar. Bahovec je imel hišo v bivši Trubarjevi ulici, ki je ob potresu zelo trpela in so jo morali podreti. Podjetni mož je takoj po potresu prvi sezidal na travniku ob sedanji Miklošičevi cesti lepo dvonadstropno hišo. Lekarnar I. Banovec na Kongresnem trgu je njegov sin, soproga gimnazijskega profesorja Gnezde pa je njegova hči.

Spominjam se še učiteljev, Armiča in Kokalja, svaka učitelja Razingerja, dr. Tume in F. Pavlina, ki je bil dolgo časa učitelj pri Waldherrju, potem šele mestni učitelj.

Šentjakobske učiteljice

Na dekliški ljudski šoli pri Sv. Jakobu, ki je bila v starem redutnem poslopju, na trgu blizu cerkve, so bile učne moči:

Moss Julija, rojena Orel je bila dolgo let ravnateljica, dama velike in močne postave. Imela je mnogo hčera; od teh se je ena poročila z dr. Rutarjem, ki je bil nekaj časa direktor ljubljanske poštne hranilnice.

Dobro znane so mi bile nadalje učiteljice: Friderika Konškova, hči gimnazijskega profesorja Valentina Konška. Umrla je pred 40 leti na Trojanah pri sorodnikih. Amalija Guzeljeva je postala po odhodu J. Moosove ravnateljica.

Neža, Zupanova sestra pokojnega prelata Toma Zupana je zapustila vse svoje premoženje za slepce. V visoki starosti živi še takratne učiteljice: Marija Wessnerjeva, ki je pozneje postala nadzorovalna dama pri internatu višje dekliške šole, pozneje pa na liceju, kjer je bila tudi profesorica. Kaj je storila blaga dama z internat, marsikomu ni znano; kupovala in nabavljala je inventar, perilo in drugo iz svojih dohodkov. Še sedaj deluje pri Jožefišču in podpira ljubljanske reveže. Marija Maroltova, ravnateljica, je sestra bivšega župana na Vrhniki dr. Marolta. Julija Borovska je hčerka soboslikarskega mojstra, ki je bil znan kot izvrsten risar ter je kot pomožni učitelj poučeval risanje na ljubljanski realki pred 80 leti za časa ravnatelja Peternela. Umrl je v visoki starosti pred 40 leti v Ljubljani.

Učne moči na Ledini

V prostorih stare gimnazije na Vodnikovem trgu, pozneje na Ledini, sem poznal naslednje učne moči:

Andrej Praprotnik je bil ravnatelj, a je poučeval tudi svoj razred. Praprotnik je spisal veliko knjig za ljudsko šolo. Iz prvega zakona živi v Ljubljani še hči gospa Žmavec, vdova po žandarmerijskem oficirju. Druga hči je bila poročena z Ante Begom, časnikarjem in pisateljem ter znanim gobarjem. Iz drugega zakona živi v Ljubljani hči, ki je bila dolgo let učiteljica pri Glasbeni Matici.

Josip Maier je postal leta 1885. šolski voditelj. Bil je sin sodnega adjunkta v Stični. Maier je bil fin, lep gospod, visoke rasti, kot učitelj dober ter priljubljen pri učencih pa tudi pri vseh Ljubljančanih. Umrl je leta 1941. v visoki starosti 87 let.

Ivan Bele, rojen v Ljubjani, je bil nečak knezoškofa dr. Zlatousta Pogačarja. Ko je dovršil učiteljišče, je bil nekaj časa učitelj v litijskem okraju. Nato je šel na Dunaj, kjer je bil pri dvorni in državni tiskarni korektor, potem pa se je vrnil zopet v Ljubljano in postal učitelj na mestni deški šoli v starem gimnazijskem poslopju potem pa na Ledini. Poročil je vdovo bančnega direktorja Gottloba. Bele je bil zelo izobražen, imel je veliko biblioteko nemških in francoskih knjig. Francoščino je popolnoma obvladal; nekaj časa je bil pomožni učitelj za francoščino na ljubljanski realki. Umrl je pred nekaj leti v Ljubljani, kjer njegova vdova še živi.

Učitelj Kumer I. se je rodil v Kranju; imel je dva brata: eden je bil uradnik pri Kranjski hranilnici, drugi pa posestnik, gostilničar in pekovski mojster v Kranju.

Zaspanec Travner

Travner J. je služboval še v starem gimnazijskem poslopju na Vodnikovem trgu; mož je prav rad spal ter vedno tožil, da se ne more zadosti naspati.

Ljubljančan Krulc M. je nastopil službo kot učitelj na ljudski šoli, pozneje pa je postal vadniški učitelj.

Jakob Furlan je postal ljudski učitelj leta 1882. ter živi v Ljubljani čil in zdrav, le oči so mu začele pešati.

Maks Josin se je rodil leta 1865. v Ljubljani ter umrl l. 1905; pokopan je pri Sv. Križu. Zapustil je vdovo, rojeno Franko iz Solcano, ki pa je tudi že umrla. Imel je dve hčeri: ena je poročena z ing. Ruehom, načelnikom gradbenega oddelka, druga pa z L. Škerjancem, glasbenim profesorjem in komponistom v Ljubljani. Josin je spisal s svojim prijateljem Engelbertom Ganglom dve šolski knjigi (berili) za ljudsko šolo. Bil je velik idealist in je tudi pesnikoval. Ena izmed njegovih pesmi je bila objavljena pod psevdonimom v Levčevem Ljubljanskem Zvonu. Politično se ni udejstvoval, bil pa je velik prijatelj narave. Po hudi bolezni — pljučnici ni več okreval; nakopal si je sušico in je še mlad umrl.

Moško in žensko učiteljišče

Na moškem in ženskem učiteljišču so poučevali: direktor Blaž Hrovath, je bil poročen z gospo Romovo; njeni starši so imeli hišo za gradom. Mož je bil v svoji pisarni vesten, toda zelo nervozen in se je vedno po nepotrebnem jezil nad svojimi gojenci.

A. Klemenčič, veroučitelj na učiteljišču in vadnici, je bil prav dober pedagog in delaven mož. Imel je navado, da je pri predavanju vedno sedel na stolu in nosljal; pri tem je stresel na tla toliko tobaka, da je bilo vse črno okoli njega. Ko je šel v pokoj, je bil v zavetišču pri Sv. Jožefu; umrl je še pred svetovno vojno.

Josip Celestina se je rodil leta 1845. v Zagorju. Na učiteljišče je prišel kot profesor matematike leta 1876; spisal je več knjig za nižje srednje šole (računstvo in geometrija). Mož ni bil oženjen; zadnja leta je stanoval pri vadniški učiteljici M. Šulc in njenih sestrah v Komenskega ulici. Revež je popolnoma oslepel, ter so ga morali voditi ob roki po cesti. Pozneje so mu amputirali še nogo in l. 1912. je umrl. Njegove zemeljske ostanke so prepeljali v njegov rojstni kraj Zagorje.

Anton Nedved se je rodil leta 1829. v Horvicah na Češkem ter umrl leta 1896. v Ljubljani in bil pokopan pri Sv. Krištofu. Na učiteljišču je poučeval petje, gosli in klavir, kjer je služboval od leta 1870. do upokojitve leta 1890. Kaj je bil Nedved kot glasbenik in slovenski komponist, je vsem znano. Iz njegove šole so: operni pevec Fran Pogačnik-Naval, profesorja Anton Dekleva, Jos. Pavčič ter učitelji: Fran Marolt, Ferdo Juvanec; Janko Žirovnik i. dr.

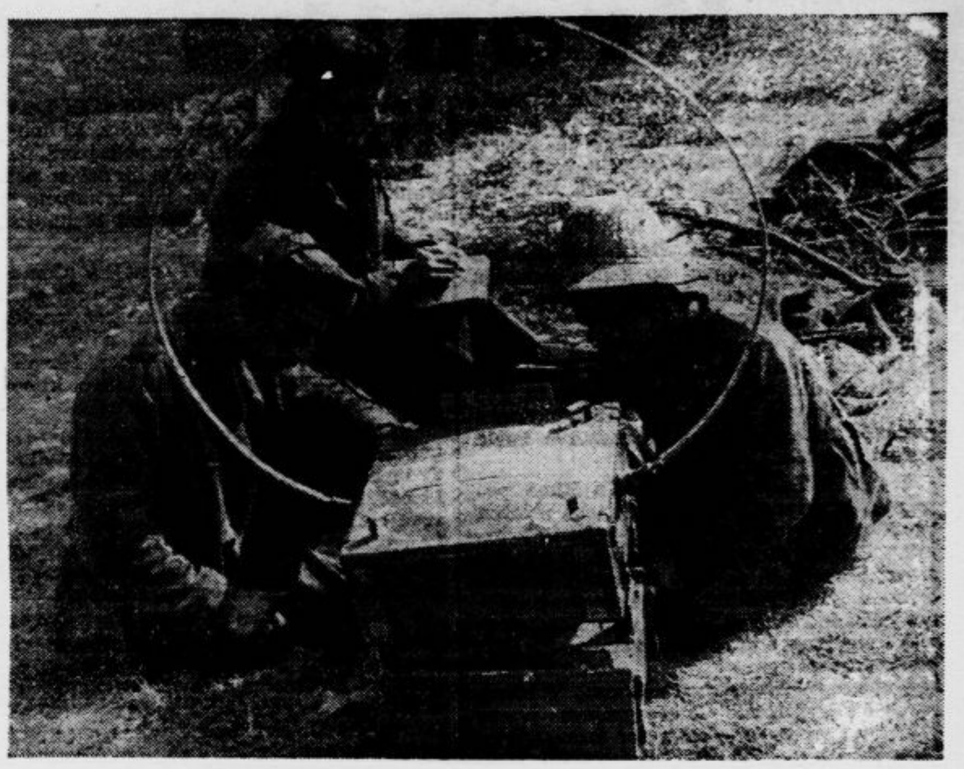

S tuniškega bojišča: poljska radijska postaja v obratu

Časniki in časnikarji v Italiji

Razširjenost italijanskih dnevnikov nam kaže, da je časnikarstvo v Italiji zavzelo važne postojanke in se drži Ducejevih besed, ki je dejal: »Italijanske časnikarje je treba smatrati za vojake, ki stoje na izpostavljenih položajih fašistične fronte in se bore z orožjem, ki je močno in nevarno. Novinar ni tu zaradi sebe, ampak zaradi ideje!« Mussolini, ki je to poudaril, je sam prišel iz uredništva na ministrski položaj in je zato najlaže ocenil pomen časnikov in naloge novinarjev, ki so nosilci ideje, še več, nosilci vse obsegajoče revolucije.

Duce je prišel na položaj najodgovornejšega državnika iz uredništva milanskega dnevnika »Il Popolo d'Italija«; urednik lista »Giornale d'Italia« Federzoni je postal minister notranjih zadev, minister za kolonije in predsednik senata; maršal Balbo in mnogi drugi najizpostavljenejši so izšli prav tako iz časnišarskih vrst. Toda tudi obratno prihajajo ljudje z najodgovornejših položajev na vodilna mesta italijanskega časnikarstva. Treba je omeniti samo nedavno vrnitev ministrov Pavolinija in Bottaia na ravnateljska mesta dnevnikov »Messaggero« in »Tribuna«.

Ko je leta 1914 Mussolini ustanovil dnevnik »Il Popolo d'Italia« v Milanu, je pozval italijanski narod, ki je bil zaradi nesloge izmučen, k skupnemu delu. Novinarska odgovornost, ki splošno obeležuje novinarsko delo v totalitarnih državah, pa je obenem povzdignila ugled in položaj novinarjev in iz njih napravila uslužbence države in naroda.

Izrazito strankarski časopisi v Italiji so naslednji: »Il Popolo d'Italia« v Milanu, »Il Regime Fascista« v Cremoni, rimski listi »Il Popolo di Roma«, »Il Lavoro Fascista« in »Il Tevere«. Dnevnik »Popolo d'Italia« je ustanovil sam Benitto Mussolini in ga danes vodi Vito Mussolini, sin njegovega pokojnega brata Arnalda. To je bil prvi borbeni list Stranke in v njem še danec izhajajo »corsivi«, uvodniki, ki jih napiše sam Mussolini ali pa so od njega inspirirani. »Il Regime Fascista«, ki ga je ustanovil Roberto Farinacci, član velikega fašističnega sveta, je razširjen daleč izven mesta izhajanja in izrazito polemičen list. »Il Popolo di Roma« je mnogo čitan in dobro obveščen jutrnji dnevnik. »Il Lavoro Fascista« se bavi predvsem s korporacijskimi vprašanji, finančno, gospodarsko in socialno politiko. List je glasilo fašističnih delavskih sindikatov.

Skoraj vsi ostali italijanski listi so znani še iz časov pred fašistično vlado. Potem ko je Mussolini prečistil njihova uredništva od protifašističnih elementov, so izhajali pod starimi imeni naprej. V Rimu izhaja kot večernik polslužbeni »Il Giornale d'Italia« s tedensko prilogo »La Voce d'Italia««. Znani uvodniki ravnatelja in glavnega urednika tega lista Virginia Gayde, čigar ime se v inozemstvu pogosto navaja, so napisani često po točnih navodilih, ki jih dobiva na neposrednih virih. Dnevnik »La Tribuna« je imel pred sedanjo vojno zlasti dobro razvito inozemsko poročevalsko službo. Jutrnjik »Messaggero« ima izmed vseh rimskih listov največjo naklado in ga berejo vsi ljudski sloji. Poleg lista »Tevere« je treba omeniti opoldansko izdajo lista »Giornale d'Italia« pod naslovom »Il Piccolo«. Slednji v mnogem sliči svojemu velikemu bratu, prinaša dobra tolmačenja položaja in ima obsežno športno rubriko in zabavni del, kar mnogo pripomore k njegovi razširjenosti.

Razen omenjenih listov izhajata v Rimu še »L'Avenire«, ki je blizu Katoliške akcije, in dnevnik »L'Osservatore Romano«, polslužbeni organ Vatikana, ki je zadnje čase politično stopil v ozadje.

V tem kratkem pregledu italijanskega časnikarstva ne moremo prikazati vseh listov, ki izhajajo v Italiji. Omenimo le nekatere: »Il Telegrafo« v Livornu je pod glavnim uredništvom znanega Ansalda, »Il Corriere della Sera« se tiska v Milanu, »La Stampa« in »La Gazzetta del Popolo« izhajata v Torinu, oba sta mnogo čitana v inozemstvu. »Il Resto del Carlino pa izdajajo v Bologni.

V naši najbližji soseščini izhajajo naslednji časopisi: v Triestu »Il Piccolo«, »Il Popolo di Trieste« in »Le Ultime Notizie«. Na Fiume »La Vedetta d'Italia«, v Poli »Corriere Istriano«, v Benetkah »Il Gazzettino« in »Gazzetta di Venezia«, v Udinah pa »Il Popolo del Friuli«.

Čeprav je prodajna cena italijanskih listov samo 30 centezimov, imajo mnogo naročnikov. Izdajatelji so v glavnem navezani na kolportažo in se mnogi bore z denarnimi težavami. Mali obseg in zožčni oglasni del imata pri tem velik delež. Kot značilno dejstvo je treba poudariti, da italijansko časopisje posveča zunanji politiki mnogo večji obseg, kakor bi se moglo pričakovati po razpoložljivem prostoru, in ne štedijo s sredstvi, samo da je zunanja služba čim popolnejša. To je treba pripisati tudi velikemu razumevanju vlade in pomoči, ki jo nudi za obvladanje težav pri inozemski poročevalski službi.

Inozemski novinarji, ki so kot dopisniki v Italiji in oni, ki prihajajo v stik z ustanovo »Stampa Estera« v Rimu, imajo priliko prepričati se, da na vseh odgovornih mestih skušajo ugoditi njihovim željam.

Gafsa in Sbeitla

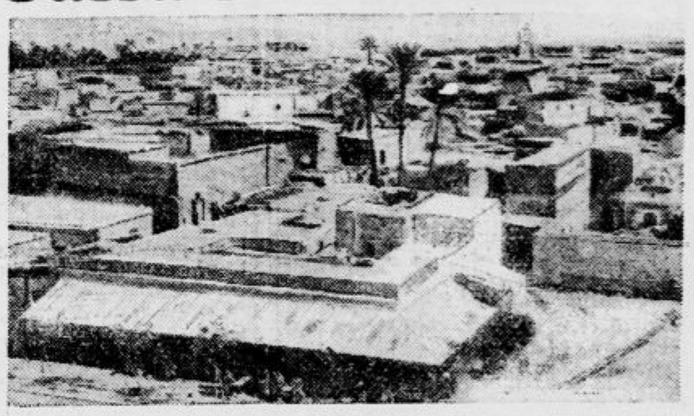

Pogled na Gafso

Zadnji dogodki v Tunisu so obnovili spomine na slavne pohode rimskih legionarjev v tej deželi.

Sbeitla (Svetlou) je že bila nekoč rimsko mesto in se je imenovalo takrat Sufetula. Ustanovljeno je bilo proti koncu prvega, odnosno v začetku drugega stoletja po Kristusu. Zgodovina pripoveduje, da se je to mesto lepo razvijalo ter postalo s časoma ena najbolj naprednih naselbin v rimski Afriki. Sbeitla leži ob vojaški cesti, ki je vezala kraje Susa, Tebesa in Lambesa. Arabski vpad v deželo v šestem stoletju po Kr. je povzročil razdejanje Sufetule, od katere je ostal samo kup razvalin. Tujci, ki so obiskovali Afriko iz radovednosti, so radi prihajali v Sbeitlo, kjer so občudovali ostanke latinskih templjev in slavolok zmage.

Gafsa kaže v primeri s Sbeitlo le malo sledov davne preteklosti. O nji pričajo le še zidovi in najstarejša poslopja, ki ne morejo zatajiti svojega izvora. Na mestu, kjer danes stoji Gafsa, je bila namreč v punskih vojnah Jugurtina trdnjava, imenovana Cansa. Ko je Marij potolkel Jugurto ter ga odvedel kot ujetnika v Rim, je prišla Numidija pod rimsko oblast in je bila romanizirana. Pokrajina je ostala v njegovi oblasti do arabske invazije, ki je prinesla nove razmere v Afriko.

Gafsa leži 290 kilometrov jugovzhodno od Tunisa in je 55 km oddaljena od meje Alžira. Mesto ima po zadnjih statističnih podatkih 8.000 prebivalcev, med njimi približno petino židov, ki živijo v oldeljeni četrti.

Področje Gafse je zelo rodovitno. Vode ne manjka v teh krajih, nadalje je ozemlje zasajeno s pravcatim gozdom palm, katere cenijo nad pol milijona dreves. Palme dajejo izborne datlje. Nadalje uspevajo v teh krajih oranže, citrone, lešniki in razna zelenjava. Prebivalci Gafse, ki leži 273 metrov nad morjem se preživljajo s poljedelstvom in samo deloma s trgovino. Posebno razvita je industrija volne, ki zaposluje velik del domačinov v ondotnih podjetjih.

Pomen Tunizije

Tunizija je od leta 1881. pod francoskim protektoratom — piše nemški topniški general Paul Haase. Značaj tega protektorata je bil edini vzrok, da ni Os že davno prej zasedla te dežele. Nemčija in Italija se nista hoteli dotakniti francoske kolonialne posesti, čeprav je imel Tunis velik pomen za zagotovitev pozicij Osi v Libiji in za borbo nemško-italijanskih čet v Afriki. Saj je severovzhodna konica Tunisa z Bizerto in Tunisom komaj 150 kilometrov oddaljena od Sicilije in še to kratko morsko pot lahko ščiti Italija z utrjenim otokom Pantellerio.

Ko so Angleži in Američani, ne da bi se ozirali na francoske pravice do Maroka in Alžira, zasedli te dve deželi, so tudi velesile Osi morale upoštevati novo nastali položaj ter zasesti Tunis ne glede na ozire do Francije. S tem so zaščitile nemško-italijansko oklepno armado pred napadi z dveh strani. Zasedba Tunisa je bila izvršena s prav takšno bliskovito naglico kakor svoječasna zasedba Norveške. Nemški in italijanski oddelki so se lahko vgnezdili v Tunisu in Bizerti ter v teku nadaljnjih operacij tudi v Sfaksu. Izvršili so zasedbo navzlic deževni dobi, ki razmoči tla v tej deželi, ter so odrinili sovražnika z višin vedno bolj v notranjost dežele.

Trenutno je Os v sigurni posesti razsežnega dela Tunizije z višavami, ki obvladujejo vzhodne konce atlaškega gorovja. Vse to je temeljito utrjeno. S tem so torej dani vsi pogoji za sistematično motenje angleške in ameriške preskrbe v alžirskih pristaniščih ter za uspešne napade na sovražnikova letališča, bivake in čete angleške prve armade. Ta vojska sestoji tudi iz Giraudovih Francozov ter iz severnih Američanov.

To pa je samo ena stran pomena Tunizije. Maršal Rommel je tudi to pot znal ubrati pravo pot, ko se je izmaknil svojemu nasprotniku Montgomeryu, ki ga je na jugu večkrat skušal obkoliti. Angleži so se oddaljili za več kakor 1400 km od svoje izhodne baze, ne da bi dosegli svoj namen, ki je nedvomno bil razbitje nemško-italijanske oklopne vojske. Drugi angleški račun, da bi Rommla zmleli z napadi z dveh strani, se je z zasedbo Tunizije izjalovil. In tudi tretji račun, po katerem naj bi se vklinili degaullisti in Angleži z južne strani med nemško-italijansko oklepno vojsko, je postal s tem brezpredmeten. Italijani so sprejeli nase žrtev ter so opustili svojo ljubljeno Tripolitanijo s pristaniščem, uničili pa so tudi vse vodnjake in druge vojaško važne naprave od egiptske meje do sedanjega bojišča. S tem so pripravili osmi angleški armadi hude ovire.

Na ta način ima močna skupina izkušenih nemških in italijanskih borcev v Afriki močno postojanko, katero podpira najkrajša zveza s celinsko Evropo. Ta postojanka se dá braniti tudi proti številčno močnejšemu sovražniku in se po potrebi lahko poglobi. Na koncu se ne sme pozabiti, da je s to postojanko pomorska pot iz vzhodnega v zapadno Sredozemsko morje za Angleže postala zelo nevarna, da ne omenimo preskrbe Malte, ki se danes lahko izvaja samo še z največjimi žrtvami.

KULTURNI PREGLED

Opazke k nazoru o jeziku

Morda ni zlepa naroda, pri katerem bi tolik odstotek izobražencev grešil zoper svoj jezik, kakor greši pri nas kljub tolikim trdovratnim čistkam in tolikemu številu puristov. Ta pojav je dovolj značilen in se nam vsiljuje vedno znova, ko razmišljamo o vprašanjih dobrega slovenskega pisanja. Najbrž je v zvezi ne le s strukturalnimi težkočami našega knjižnega jezika, ki je vse drugo kot preprost in lahek, marveč tudi z njegovo relativno mladostjo, z njegovim zgodovinskim značajem, z izredno veliko razčlenjenostjo naših narečij in z zelo občutnimi razločki med velikim delom teh narečij (če izvzamemo centralni govor) in knjižnim jezikom.

Kdor bi hotel danes pisati zagovor purizma in puristov, bi nosil vodo v Savo. Ni dvoma, da so prizadevanja dr. Mirka Černiča in drugih, ki vejejo, čistijo in brusijo našo književno besedo, podnetna in koristna, čeprav ostajajo v posameznih primerih osebna rešitev spornih vprašanj in bi jim mogla samo neka splošno priznana instanca, na pr. jezikovna komisija slovenske Akademije znanosti in umetnosti, dati normativno vrednost in značaj take obveznosti, kakor jo imajo na pr. za francoščino sklepi Academie française. Spričo visoke konjunkture jezikovnega čistunstva bi morda bil bolj potreben zagovor neke večje prostosti in širšega gledanja, zakaj bati se je, da utegne naš purizem zaradi svoje ozkosrčnosti le povečati težkoče, ki jih povzroča dobro slovensko pisanje in še bolj zmanjšati dovolj pičlo število ljudi, ki ne greše zopet naš jezik ne v duhu in ne v dejanju.

Avguštinovo zlato načelo »in dubiis libertas« naj bi veljalo tudi v jezikovnih stvareh, zlasti tam, kjer nam nič ne pomagajo naši preskromni, nezadostni slovnični in pravopisni priročniki. Kdor se hoče znova prepričati o spornosti tolikih naših jezikovnih drobnarij, naj prebere duhoviti polemični uvod dr. J. Glonarja v njegovem »Slovarju slovenskega jezika«. Toda te vrstice niso spisane zato, da bi zopet kazale s prstom na nedostatke naših slovničnih in pravopisnih priročnikov, ali opozarjale, kako zelo nam je potrebna vsaj tako obsežna opisna slovnica slovenskega jezika in stilistike, kakor jo imajo na pr. Hrvati v Maretičevi slovnici Akademijine izdaje; tudi ne na stališče naših vodilnih jezikoslovcev, ki nam čedalje bolj kompliciraje jezik, ne da bi temu ustrezajoče skrbeli za dobre, praktično uporabne priročnike.

Te vrstice so namenjene sredi skoraj že sportnega zanimanja za jezikovni purizem nečemu, kar ostaja popolnoma ob strani, kakor da ni ne važno in ne aktualno: namreč nazoru o jeziku, ali da se izrazim v žargonu naših dni: njegovi ideologiji. Godi se nam namreč tako, kakor tistim, ki od samega drevja ne vidijo gozda. Izgubljamo se v podrobnostih leksikalnega in frazeološkega značaja, pozabljamo pa na temeljna vprašanja slovenske stilistike, na to, kar označuje slehern pismen jezik, mu daje notranji ritem in pospešuje njegov razvoj. Poleg filologije obstoji namreč tudi sociologija jezika in — če hočete — njegova filozofija, ki zajema splošna jezikovna vprašanja, nekako »politiko« vsakega jezika.

*

Te dni sem po dolgem času zopet vzel v roke članek »Za preureditev nazora o jeziku«, ki ga je pricbčil l. 1933. v zborniku »Krog« pesnik Božo Vodušek. Zdi se mi, da je to eden najpodnetnejših sestavkov, kar jih je bilo kdaj spisanih o »ideologiji« slovenskega jezika. Vodušek je menda prvi pri nas opozoril na dejstvo, da vprašanje jezika ni samo jezikoslovna ali literarna zadeva, marveč je izrazito sociološki problem in zahteva preučevanja tudi s te strani. Pisec je poudaril potrebo večje stilske enotnosti, t. j. skladnosti med književnim jezikom in ljudsko govorico, naglasil je dejstvo, da večja socialna diferenciranost oddaljuje jezik njegovemu kmečkemu sloju in povzroča sociološko diferenciranost ne le ljudske govorice, marveč tudi knjižnega jezika; izrekel se je zoper purizem, ki je gluh in slep nasproti besedju iz slovanskih jezikov, zato pa neizprosno strog nasproti germanizmom in romanizmom našega izrazja, ter je odklonil tisti jezikovni racionalizem, ki tudi še danes odločа v sporih o jezikovni pravilnosti ali nepravilnosti. Voduškovo stališče je širše od stališča naše službene filologije in naših puristov, ki so se začeli spodtikati ob že zdavnaj udomačenih izrazih, menda zato, ker jih ne rabi dozdevna najvišja instanca v jeziku: kmet. (Tako na pr. nekdo odklanja izraz graditi, čeprav ga najdemo v naših starejših narodnih pesmih). Vodušek se je prvi pri nas zavzel za načelo diferenciacije jezika po določenih socioloških skupinah in za čim večjo individualno svobodo posameznika, »kolikor ta očitno ne kvari harmonije ugotovljenih razvojno zgodovinskih zakonov slovenskega jezika in ne presega mej vsakega normiranega jezikovnega izražanja«.

Tako gledanje na jezik je daleč od sedanjega prenapetega racionalizma, ki skuša vsiliti književnemu jeziku kar najstrožjo omejitev, preprečiti kar se da njegovo stilistično individualizacijo ter sociološko nujno diferenciacijo izražanja meščanov in delavstva čim bolj utesniti po okusu kmečke govorice. Vztrajno in trdovratno uravnavanje jezika, ki je dandanes izraževalec velike sociološke in psihološke diferenciranosti, na vse časti vredno, vendar nezadostno izraževalno skalo kmečke govorice (tudi v docela nekmečkih spisih), je tem bolj nasilno pri književni slovenščini, ki je — kakor dovolj znano — ob obilni narečni diferenciranosti izrazito zgodovinska, literarno-kulturna tvorba. Tudi reformatorji ali ustanovitelji našega sodobnega knjižnega jezika sredi 19. stoletja ga niso mogli in ne hoteli spraviti docela v sklad z dolenjskim narečjem, zato so segali po besedišču drugih narečij in po sorodnih jezikih slovanske jezikovne skupine. Pri vseh današnjih zgolj leksikalno-frazeoloških sporih pa pozabljamo, da težišče knjižnega jezika ni toliko v absolutni, strogo racionalistično pojmovani zvestobi slovniškim in pravopisnim normam, marveč v stilu, v socialnih in individualnih posebnostih izražanja, v tem, kar povsod najbolj označuje jezik knjig in časopisov. Za končni smisel izražanja ni najvažnejša neka že po sebi odmišljena, nestalna in pri živem organizmu, kakor je jezik — zlasti še literarni jezik — spremenljiva formalna pravilnost, marveč življenjska moč njegovega besedišča in izrazja, njegova dinamična sila, čustvena in miselna nosilnost — vse to, kar se predvsem odraža v stilu. Zategadelj ne potrebujemo samo leksikalnih in frazeoloških navodil, marveč so nam takisto potrebni pripomočki za stilistiko našega jezika, ki pa bodi pojmovana v smislu sodobnih nazorov o sociološki funkciji jezika in o neizogibnosti individualizacije njegove čustvene in miselne barve, ki se ne da ločiti z nobenimi odmišljenimi normami.

*

Táko je stilno gledanje na jezik. V sodobni lingvistiki se pojmuje jezik mnogo širše, kakor dopuščajo nekateri slovničarji. Nihče ne zanikuje pomena slovničnih norm, pravopisne enotnosti, leksikalne in frazeološke čistosti, vendar danes vemo, da vis vitalis jezikovnega organizma ni v slovnici, marveč v stilu. A stil pomeni: razčlenjenost jezika po socialnih plasteh, katerih vsaka si ustvarja svoje značilnosti izražanja (kmečka povest, meščanski roman itd.) in individualizacija izraza po čustvenih in miselnih potrebah posameznika (le style c'est l'homme). Stil ni norma, marveč notranji posluh, sposobnost, dar, pa združitev razumskih in čustvenih drhtljajev v notranji ritem. Stil je intuicija. Zaradi njega je včasi kaka slovnična napaka večja vrlina kakor slovnična pravilnost; »germanizmi« in »romanizmi« v izrazju lahko v nekaterih primerih dajejo jeziku večjo izraznost, predstavotvornost in stilno silo, kakor pa nezadostni domači izrazi. Yves Gandon (Le Démon du Style, Paris 1938) piše: »Slovnična pravilnost se omejuje na to, da razvršča besede po določenih pravilih. Stilu pa je slovnica samo izhodišče, da se odtod dvigne v umetnost. Slovnična pravilnost ne zahteva drugega kakor pazljivost, stil pa hoče nadarjenosti, naravne sposobnosti. Slovnica razodeva profesorja, stil pa pripada samo umetniku«.

Medtem ko strogo filološko racionalistično gledanje na jezik s svojimi pretiranimi puristističnimi čistkami včasi kar preveč veže in omejuje izraz ter pripravlja preveliko enoličnost izražanja, je stilni nazor o jeziku širši in prožnejši. Za sodobno obravnavanje jezika je potemtakem priporočljivo tudi upoštevanje sociologije, psihologije in estetike. Sociologija rešuje knjižni jezik iz omejenosti (zahteva pritok ljudskega jezika iz vseh slojev, ne samo iz kmečkega), psihologija opravičuje večjo osebno barvitost izraza, estetika pa kaže pota k izrazilom, vrednotam in lepoti, ki onkraj znanstvenih mejâ vežejo jezik z neposrednim doživljanjem in s tvornim načelom v naravi.

Teh nekaj opomb k filološki »pravovernosti« naj bi s svojo »heretično« dvomljivostjo izvršilo koristno delo sleherne opozicije: preprečiti enostranost in zoževanje pogledov.

Kronika

* **24. odlikovanec s hrastovim listom z meči.** Kot prvemu bojnemu letalcu je Hitler podelil odlikovanje hrastovega lista z meči stotniku Alfredu Druschelu, poveljniku skupine bojnih letal. Stotnik Druschel je 24. vojak nemške armade, odlikovan s hrastovim listom z meči.

* **Prebivalstvo Rima.** Štetje prebivalstva v italijanski prestolnici ob koncu januarja 1943 kaže, da je imel Rim ob tem času 1,476.484 prebivalcev.

* **Razstava Ardenga Sofficia v Firenzi.** V Gallerii d' Arte Michelangelo v Firenzi je bila te dni odprta razstava slik in risb člana italijanske Akademije Ardenga Sofficia. Že takoj prvi dan je razstava imela ogromen obisk.

* **Obrtniška enciklopedija.** Iz Rima poročajo, da pripravlja neka milanska založba enciklopedijo italijanske obrti v štirih zvezkih. Celotno delo je preračunano na 800 strani besedila in na 3200 ilustracij. Besedilo bo v štirih jezikih: italijansko, nemško, angleško in francosko. Med sotrudniki obrtniške enciklopedije so prvovrstni italijanski strokovnjaki.

* **Mascagnijeva »Iris« v Rimu.** V Rimu so te dni vprizorili Mascagnijevo opero »Iris«, katero je dirigiral avtor sam. Glavno tenorsko vlogo je pel Beniamino Gigli. Delo je doseglo pri občinstvu velik uspeh.

* **Prva radijska oddaja za ljudske šole.** V torek 16. februarja ob 16.30 so oddajali po radiu prvo lekcijo za ljudskošolske učence v Italiji. Učiteljica Vera Cottarelli je predavala o konju, učitelj Mario Mazza pa o zraku in zdravju. Predavanja za ljudske šole se bodo vršila vsak torek in petek od 16.30 do 17. ure in bodo trajala do 15. junija.

* **Samo ena vrsta avtarkične čokolade.** V zvezi z omejitvami v slaščičarski stroki napovedujejo rimska poročila eno samo vrsto avtarkične čokolade, ki se bo izdelovala pod državnim nadzorstvom za vse pokrajine enako.

* **V spomin Ottorina Respighia.** Kr. Italijanska akademija je priredila prošli teden v spomin skladatelja Respighia kinematografsko predstavo, pri kateri je Mario Costa razlagal simfonične pesnitve »Fontane di Roma« in »Pini di Roma«. Navzoče občinstvo je z zanimanjem sledilo predavanju, med katerim je bilo posebno mnogo glasbenikov.

* **62 let zakonskega življenja.** Italijanski listi poročajo, o zakonskem paru Emiliu Maglii in Clotilli Freschi, ki sta se vzela dne 2. februarja 1881 v Reggiu Emilii. Iz njunega zakona se je rodilo 7 otrok, od katerih jih danes živi 6. Zakonca sta obhajala 62letnico svojega zakona v krogu 48 otrok, vnukov, nečakov, nečakinj in drugih sorodnikov.

* **Smrt pred poštnim okencem.** 65letni Leonardo Sussana je stal pred poštnim okencem na trgu Mazzini v Rimu ter čakal, da bi oddal pisma. Nenadoma ga je obšla slabost in se je zgrudil na tla. Poklicali so reševalce, ki so ga odpeljali v bolnišnico, tam pa so mogli samo ugotoviti, da je mož podlegel srčni kapi.

* **Ta nesrečna loterija.** Paolo di Leta iz Pica je hotel staviti v loteriji na številke 46, 81 in 49. Na poti v loterijsko poslovalnico pa je srečal prijatelja, ki mu je svetoval, na izbere druge številke. Di Leta je ubogal in je stavil na številke, ki mu jih je svetoval prijatelj. Čez nekaj dni pa je bil silno razočaran, ko je prišel v poslovalnico ter videl, da so bile izžrebane številke 46, 81 in 49, s katerimi bi bil lahko zadel 30.000 lir.

* **Pod pepelom je tlel ogenj.** V Comu je prej dnevi zgorela Antoniu Vergi streha pri skednju. Vaški gasilci so ogenj pogasili, toda kmalu potem ko so odšli, se je skedenj na novo vnel, ker je pihal veter. Morali so ponovno pozvati gasilce na pomoč, ki so to pot svoje delo temeljiteje opravili.

* **Pri delu je oslepel.** 39letni Antonio Langobardi, zaposlen pri tvrdki Corradino v Teducciju pri Napoliju, je te dni mešal neko kipečo tekočino. Nenadoma mu je brizgnil vroč curek v obraz ter povzročil, da je Langobardi oslepel. V bolnišnici so storili vse, kar premore zdravniška znanost, da bi mu vrnili vid, na žalost pa niso uspeli.

* **Pod lokomotivo je našel smrt.** Železničar Gaetano Forgione iz Foggie je hotel te dni preprečiti nesrečo. Neko gospo, ki je stala na železniškem tiru, po katerem je dirjal vlak, je potegnil k sebi, da bi jo rešil gotove smrti. Pri tem se je spotaknil in padel pod prihajajoči vlak. Lokomotiva ga je povozila do smrti.

* **Otrok žrtev avtomobilske nesreče.** V Arezzu je te dni Tranquillo Grazi, ki je vozil skupino ljudi iz Siene, povozil v hudem diru 5letno deklico Franco Renaldinijevo. Organi javne varnosti so takoj ustavili voznika ter mu zaplenili vozilo.

* **Presenečeni sorodniki.** V Mondoviju je umrl 64letna Octavi Piaggio, ki je živel vse življenje v zelo bednih razmerah. Mož je bil svoj čas premožen, toda vložil je vse svoje prihranke v banko, ki je propadla. Začel je šteliti pri centezimih in se je posvetil nadrobni trgovini z iglami, sukancem, svečami, loščilom za čevlje itd. V dvajsetih letih si je zopet pridobil kupček premoženja in ko so te dni odprli njegovo oporoko, so ugotovili, da zapušča srečnim sorodnikom 400 tisoč lir.

* **Kovčega sta izginila med vožnjo.** Gospa Gianna Gilla iz Milana se je te dni napotila z vlakom v Varesotto ter je postavila na hodnik svojo prtljago, med katero sta bila dva kovčega z obleko, obuvalom in živili. Ko je potnica prispela na postajo Casbeno ter je hotela izstopiti, je morala ugotoviti, da sta ji kovčega med vožnjo izginila. Okradenka ima več tisoč lir škode.

* **»Super« čaj je tip pravega ruskega (kolonijalnega) čaja.**

IZ LJUBLJANE

u— **Nova grobova.** Umrla je poštna uradnica v pokoju ga. **Marija Fasanova.** K večnemu počitku bodo rajnko spremili v torek ob pol 16. iz kapele sv. Petra na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Preminila je vdova po trgovcu g. **Ana Velkavrhova.** Pogreb blage pokojnice bo v torek ob 15. iz kapele sv. Jožefa na Žalah k Sv. Križu. — Pokojnima naj bo ohranjen lep spomin, njunim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Žalni venci, poročni šopki, aranžmaji in cvetje »»ROŽA«« cvetličarna

u— **Krasna sončna nedelja.** Že nekaj dni imamo izredno lepo sončno vreme, kakor ga nismo vajeni v tem letnem času. Gotovo pa je bila ena najlepših včerajšnja nedelja. Sonce je že zgodaj zjutraj posijalo na pokrajino in izvabilo na ulice in bližnja sprehajališča do malega vso Ljubljano. Tivolski gozd in Rožnik sta imela od ranega jutra do večera vse polno obiskovalcev. Izredno živahno je bilo tudi na promenadi. Ženski svet se je že postavljal s pomladnimi modnimi kreacijami, med moškimi pa jih je bilo mnogo, ki so zamenjali zimsko suknjo s površnikom. Po kosilu so se ljubljanske ulice dodobra spraznile. Kljub blatnim cestam so meščani pohiteli v najbližnjo okolico, da se naužijejo prvih toplih sončnih žarkov. Na vseh predmestnih potih in cestah so se ljudje sprehajali kakor v procesijah. Proti večeru se je hotel vsakdo nekoliko okrepčati in zato ni čudno, da so bili gostinski obrati natrpano polni. Zadnji tramvajski vozovi so jedva zmagovali velik naval potnikov, ki so se vračali v mesto. Na ulicah je bilo vse do policijske ure izredno živahno. — Najvišja toplota v nedeljo popoldne je znašala 11° C, čez noč pa se je ozračje ohladilo in je v ponedeljek zjutraj živo srebro kazalo —4.1° C. Zjutraj je nad pokrajino ležala gosta megla, ki pa se je kmalu dvignila, nakar je z brezoblačnega neba spet posijalo toplo sonce.

u— **Mačice cveto.** Izredno toplo vreme je letos resnično zgodaj nastopilo O snegu, ki ga ni bilo malo, skorajda ni več sledu. Tisti, ki so se sprehajali ob Ljubljanici izven mesta in ob drugih vodah in so imeli poleg drugega tudi čas občudovati naravo, so opazili, da cveto mačice. Nežni popki so se že razbohotili. Ljudje so šibice z ljubkimi znanilkami zgodnje pomladi trgali in jih nesli domov, kjer so z njimi razveselili tiste, ki niso zapustili mestnega središča.

u— **Vokalno - instrumentalni koncert** Glasbene Matice, ki bo v ponedeljek 1. marca ob pol 7. v veliki unionski dvorani, bo imel naslednji spored: godalni orkester Orkestralnega društva Glasbene Matice bo zaigral pod vodstvom dirigenta L. M. Škerjanca njegova Ciakono na slovensko narodno pesem in Gregorčev Preludij; nato bo zapela sopranistka, operna pevka Valerija Heybalova arijo Katjuše iz Alfanijeve opere »Vstajenje«. Richard Straussovo pesem: O kam naj naju srečo skrijem« in Lajovčevo »Kaj bi le gledal«. Pri klavirju M. Lipovšek. Violinist Karlo Rupel bo izvajal, s spremljevanjem Zore Zarnikove, Pugnanijev Preludij in Allegro, Kogojev Andante in Chopinov Valček op. 64 št. 2. Dalje bo nastopil basist Julij Betetto ter zapel Lajovčev samospev »Iskal sem svojih mladih dni«, Ponchiellijevo arijo in romanco iz opere »Zaročenca« ter znano Gerbičevo pesem: Pojdem na prejo. Pri klavirju Marijan Lipovšek. Pianist Anton Trost bo zaigral arijo z varijacijami iz Suite v starem slogu, ki jo je napisal Longo, dalje Škerjančeve Štiri klavirske skladbe in Mirce Sancinove Fantastično kolo. Vokalno instrumentalni koncert bo zaključil godalni orkester Orkestralnega društva Glasbene Matice z Dalbacovim Cerkvenim koncertom v a-molu in Vivaldijevo Simfonijo v C-duru. Vstopnice so od danes naprej v predprodaji v Knjigarni Glasbene Matice.

u— **Umetnostna razstava inž. arh. Mitje Šviglja** v Kosovem salonu, v prehodu Nebotičnika bo odprta nepreklicno samo še ta teden. Mladi slikar je postavil na ogled 12 še nerazstavljenih krajin, stu lij in figuralnih kompozicij.

u— **Podpornemu skladu za slepe** na zavodu za slepe otroke v Kočevju so darovali: ga. Almi Urbanc iz Ljubljane 100 lir in g. Franc Jerkič iz Kočevja 100 lir. Dobrotnikoma slepe mladine iskrena hvala!

u— **Šišenske in barjanške zelenjadarje** vabimo, naj se zanesljivo udeleže mestnih predavanj o zelenjadarstvu, ki bodo v torek 23. t. m. v Krekovi gospodinjski šoli v Šiški, v sredo 24. t. m. pa v ljudski šoli na Barju. Predavanja se na obeh krajih pričnó ob 8. in trajajo dopoldne do 11 ure, popoldne pa od 14. do 17. ure. Prvo uro bo predavala mestna kmetijska referentka ga. inž. Angela Mahkota o važnosti zelenjave ob vojnem času, obdelovanju zemlje in njeni pripravi za pomladno setev in saditev, o raznih načinih izboljšanja zemlje, o zalivanju in vrtnarskem orodju. Drugo uro bo mestni kmetijski referent inž. Josip Maček govoril o smotrnem gnojenju s hlevskim gnojem, o pomenu komposta in o polnem gnojenju z raznimi umetnimi gnojili, prav tako pa tudi o važnosti onih zelenjadnih vrst, ki zahtevajo posebno gnojenje. Od 10. do 11. ure bo mestni vrtnarski oficijal France Pirnat predaval o setvi, saditvi, o razdelitvi gredic, okopavanju ter o vseh delih, ki so med letom potrebna za umno zelenjadarstvo. Popoldne od 14. do 17. ure bo viš. vrtnarski nadzornik Josip Štrekelj opisoval kulturo in vrste ter tudi obrambo raznih kapusnic, strečnic in čebulnic pred škodljivci. Poleg njega bo pa nadzornik mestnih nasadov Anton Lap govoril o solatnicah, raznih špinačah, paradižnikih, korenju in o raznih dišavnicah. Predavanja so seveda popolnoma brezplačna ter namenjen najširšim slojem prebivalstva, da sami pridelamo čim največ zdrave zelenjave in za prehrano prebivalstva najboljše povrtnine. Predavatelji so sami naši vrtnarjem že znani izkušeni strokovnjaki, ki znajo brez učenosti na vsakemu razumljiv način razložiti vse potrebno, da bo letina dobra ter ne bo razočaranj. Vsi nauki so tudi prilagojeni današnjim razmeram ter bodo zato ta predavanja gotovo v veliko korist vsem začetnikom in tudi že izkušenim zelenjadarjem in prijateljem vrtov. Obdelajte sleherni košček zemlje, vendar pa nikakor ne zamudite teh predavanj, saj Vam predavatelji jamčijo, da bo za pouk porabljeni dan poplačan z uspehom na vrtovih in z dobrim pridelkom. Na Viču bodo predavanja v četrtek v telovadnici ljudske šole, v petek v deškem vzgajališču Selo v Mostah, v soboto v dvorani na magistratu in drugi četrtek, 4. marca, v ljudski šoli za Bežigradom.

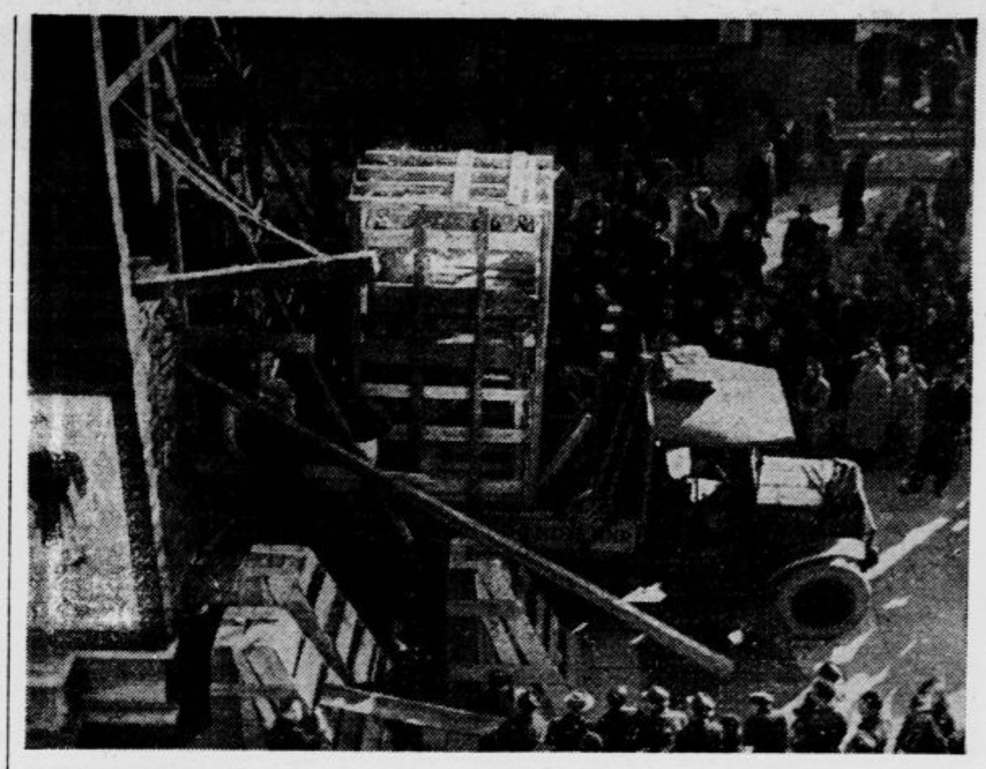

Bologna: da bi zaščitili slovitega Neptuna Giambologne pred sovražnimi letalskimi napadi, ga spravljajo na varen kraj

Z Goreniskega

Zborovanja na Brezjah se je predzadnjo nedeljo udeležilo do 200 članov Volksbunda. Krajevni vodja Rindler je navzočim razložil pomen zborovanja ter v navdušenih besedah opisal gigantsko borbo nemškega naroda za bodočnost Evrope.

V Ljubnu so, kakor poroča »Karawanken Bote«, po zaslugi župana Weissa in nekaterih vaščanov predvidena obsežna popravila vaških in občinskih cest, zlasti regulacija in kanalizacija vodnega odtoka, ki je ob deževnih spreminjal vaška pota v prave hudournike. Z nekaterimi deli se je že pričelo, toda zaradi pomanjkanja delovnih moči in nezanimanja nekaterih gospodarjev je bilo delo prekinjeno.

V Tržiču je bilo januarja šolanje žen iz Tržiča, Sv. Katarine, Sv. Ane in Ljubelja. O dolžnostih žen v vojni je govorila okrožna ženska voditeljica Kronthalerjeva, o gorenjski ženi v delovni skupnosti pa je predaval okrožni vodja dr. Hochsteiner.

Most pri Otočah je predmet pritožb in nezadovoljstva vaščanov iz Ljubna in Brezij. Če se bo s popravili odlašalo, pravi gorenjski tednik, bo most kmalu v takem stanju, da ga ne bo mogoče popraviti.

Nesreča tovarniškega delavca. Na kolodvoru v Bohinjski Bistrici se je ponesrečil pomožni delavec Viktor Kopovšek z Jesenic. Prekoračiti je hotel tir, pri tem pa ga je zgrabila lokomotiva in mu odrezala levo roko. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico na Golnik.

Huda kazen za tatvino poštnih paketov. Pred celovškim sodiščem se je morala zagovarjati poštna uslužbenka Margareta Leu. Od oktobra l. 1941 do avgusta lanskega leta je ukradla najmanj 27 poštnih paketov, med njimi 26 vojaških. Izjemno sodišče v Celovcu je nepošteno uslužbenko obsodilo na 10 let ječe.

Iz Hrvatske

Iz diplomatske službe. Dosedanji pooblaščenec hrvatske vlade pri poveljstvu italijanskih oboroženih sil za Slovenijo in Dalmazijo dr. Nikola Rušinović je bil razrešen svoje dolžnosti, za njegovega naslednika pa imenovan dosedanji veliki župan v Knínu David Sinčić. Dr. Rušinović se je vrnil na svoje mesto kot izredni poslanik in pooblaščeni minister v zunanjem ministrstvu.

Knjiga o vojni zgodovini Hrvatov. Pravkar je bilo dotiskano 700 strani obsegajoče delo dr. Slavka Pavičića pod naslovom »Vojna in vojna zgodovina Hrvatov«. Knjiga je opremljena s slikami in vojaškimi zemljevidi. Karte so priložene vsem važnejšim bitkam v preteklí svetovni vojni, ki jo je pisec obdelal po večini po svojih zapiskih, ker je bil kot aktiven častnik 4 leta na fronti. Obsežno so v knjigi prikazana junaška dejanja hrvatskih vojakov, bosensko-hercegovskih polkov in drugih edinic v sklopu bivše avstro-ogrske armade.

Svečanost v finskem zdravilišču. Na svojem potovanju po zapadni Finski si je hrvatski poslanik Bošnjaković s soprogo ogledal v spremstvu soproge prof. Nikole razna industrijska podjetja, bolnišnice, zdravilišča td. Ob tej priliki je bila v zdravilišču v Harvajajki majhna svečanost, kjer je ga. Bošnjakovičeva predavala v finskem jeziku o Hrvatski.

Hrvatska na mednarodnem vzorčnem velesejmu v Plovdivu. Pred dnevi sta prispela v bolgarsko prestolnico načelnik odseka v ministrstvu za narodno gospodarstvo inž. Oton Frangeš in inž. arh. Seissel zaradi priprav za hrvatski paviljon na letošnjem mednarodnem vzorčnem velesejmu v Plovdivu. Hrvatska bo prvič zastopana na tej razstavi.

Zagreb ima 17.000 hiš in 350.000 prebivalcev, medtem ko je število hiš l. 1931 znašalo 12.700 število prebivalstva pa 180.000. Ob ustanovitvi Nezavisne države Hrvatske je imel Zagreb 15.500 hiš in okoli 250.000 prebivalcev.

Na zagrebških šolah se bo pouk začel 1. marca. Prošli teden so se na svojih šolah zbrali zagrebški učenci, kjer so jim med drugim sporočili odredbo ministrstva prosvete, po kateri se bo v Zagrebu ponovno začel pouk 1. marca. Polletnih spričeval letos ne bo. Ob obletnici smrti dr. Ante Starčevića bodo v dneh 27. in 28. t. m. šolske svečanosti.

Obvezna registracija Rusov. Rok za obvezno registracijo Rusov, ki se mora izvršiti v smislu naredbe glavnega ravnateljstva za javni red in varnost, je od 20. t. m. podaljšan do 26. t. m.

Nov vodja ustaške založbe. Za generalnega ravnatelja ustaške založbe, ki je lastnica dveh velikih tiskarn v Zagrebu in ki izdaja dnevnika »Hrvatski narod« in »Nova Hrvatska«, je bil imenovan izredni poslanik dr. Edo Bulat, dosedanji predsednik mešane nemško-hrvatske komisije za preselitev Nemcev iz Hrvatske.

Iz Srbije

Reforma šolstva v Srbiji. V smislu zahteve ministrskega predsednika Nedića, da se spremeni celotni vzgojni sistem in se ga postavi na nove temelje, je bilo prosvetno ministrstvo reorganizirano in njegove naloge znatno razširjene. Prosvetnemu ministrstvu bodo v bodoče podrejena tudi vsa cerkvena vprašanja, ki so bila doslej v kompetenci pravosodnega ministrstva. Nadalje mnoga kulturna vprašanja, ki so doslej spadala v pristojnost raznih ministrstev in predvsem sport, ki je bil doslej v pristojnosti ministrstva za telesno vzgojo. V zvezi z reorganizacijo pouka in šolstva so bile nedavne upokojitve na beograjskem vseučilišču in čiščenje med profesorskim zborom.

Radio Ljubljana

TOREK, 23. FEBRUARJA 1943-XXI

7.30: Pesmi in napevi. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Operna glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.10: Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.12: Orkester, vodi dirigent Petralia. 13.45: Operna glasba na ploščah. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.10: Koncert radijskega orketsra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Simfonična glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Glasba napolitanske šole sedemnajstega stoletja. 19.00: »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Polke, valčki in mazurke. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30: Lirična prireditev družbe EIAR: Verdi: Traviata. V odmorih: predavanje v slovenščini. Zanimivosti v slovenščini. Po končani operi: Poročila v italijanščini.

ZAPISKI

Iz italijanske slavistike

Najnovejši zvezek rimskega obzornika »Bulgeria« (urednik univ. prof. dr. E. Damiani) je prinesel bibliografski pregled italijanskih slavističnih publikacij v zadnjih dveh letih. Izmed jezikoslovnih knjig so zabeleženi tudi nekateri slovenski priročniki (Grad, Kleinmayr, Strnad, A. Debeljak), Urbanijev »Parliamo croato«, Voukov »Parliamo sloveno« i. dr. Večje število publikacij se tiče slovstva, zgodovine umetnosti in kulture; tu je posebno obilno zastopana Bolgarija predvsem z Damianijevimi spisi, dalje se tu navaja Umberta Urbanija »Piccolo mondo sloveno«, De Joane Franco v Napoliju izišla študija o Dostojevskem, dr. Evela Gasparinija (prvega ravnatelja Italijanskega kulturnega instituta v Ljubljani) spis »L'esordio di Tolstoj« z antologijo Tolstojeve proze. Med prevodi so avtorji Dimčo Debeljanov, F. Dostojevskij, Sofia Kossak, Sergiusz Piasecki, A. Puškin, Taras Ševčenko, Mihal Šolohov (dva razna prevoda »Tihega Dona«, L. Tolstoj (»Racconti e ricordi«), izbor iz Čehova za Garzantijevo zbirko, Salvinijevi »Poeti croati moderni«.

Zanimiva je tudi napoved nekaterih slavističnih publikacij, ki se obetajo za dogledne dni. Med njimi so: Damianijev pregled zgodovine starejše bolgarske literature, tri knjige »Pisateljevega dnevnika« Dostojevskega v prevodu Ettora Lo Gatto pri Einaudiju, Lo Gattov prevod Lermontovljevega »Demona« in istega pisatelja »Junak našega časa« v prevodu A. Koltonskega, Lo Gattova »Zgodovina Rusije« nova izdaja Lo Gattove »Storia della letteratura russa«, Lo Gattov prevod Božične Němcove »Babice«, Giuseppa Ruggiera »Zgodovina slovenske literature« v izdaji rimskega I. R. C. E., Ivana Turgenjeva »Memorie letterarie e di vita« v prevodu in z opombami E. Damianija, Ivana Vazova »Pod jarmom« v prevodu Olge Balabanove, Salvinijeva antologija češke religiozne lirike «Il corallo di San Veceslao«, izbor iz Dostojevskega v Garzantijevi zbirki »Il fiore delle varie letterature« in v izdaji Instituta za slovansko filologijo na kr. rimski univerzi zbornik »Studi slavi« v redakciji prof. Giovannija Mavra.

Pesnica Cvijeta Zuzorić in Torquato Tasso. V »Meridianu di Roma« z dne 14. t. m. je izšel prispevek prof. Umberta Urbanija »La poetessa F. Zuzorić e T. Tasso«. Pisec seznanja italijansko kulturno javnost z odnosi med dubrovniško pesnico in velikim pesnikom italijanskega Preporoda, človeško nesrečnim Torquatom Tassom. Ta odnos je zanimal zlasti raziskovalce dubrovniškega slovstva in prof. Urbani se v svojem članku naslanja predvsem na dognanja Josipa Torbarine, čigar hrvatska razprava ni bila doslej znana italijanskim proučevalcem Tassovega dela. Cvijeta (tudi Flora) Zuzorić je potekla iz hercegovskega rodu, ki se je naselil v Dubrovniku, kjer so si potomci Vladka Zuzorića pridobili bogastvo in položaj patricijske rodbine. Cvijeta je bila »najlepša med najbolj plemenitimi in najbolj plemenita med najlepšimi«; obiskovala je šole v Anconi in se je 1570 kot petnajstletno dekle omožila s florentinskim plemenitašem Pescionijem. Duhovita mlada lepotica je imela po vzoru italijanskih žena v dobi renesanse svoj salon v Dubrovniku, kamor so prihajali pesniki in umetniki. Potovala je večkrat v Italijo, se svobodno gibala na dvoru v Firenzah; o niji je šel glas, da je s svojo lepoto in duhovitostjo navdihnila italijanske pesnike Šimonettija, Baccabianco in predvsem Torquata Tassa. O tem pričata dva Tassova soneta, v katerih govori o očarljivem srečanju s Floro. Do nedavnega je bilo še sporno, ali se to res tiče dubrovniške Cvijete, kakor je hotela tradicija. Torbarina je, kakor izpričuje prof. Urbani, dokazal, da sta Cvijeti Zuzorićevi posvečena ne samo dva tradicionalna soneta, marveč v celem osem Tassovih pesmi: trije soneti in pet madrigalov. Sloveči pesnik »Osvobojenega Jeruzalema« jih je spisal delno na željo Cvijetinega ankonskega častilca Giulia Mostija, vendar se zdi, da je Tasso sam poznal dubrovniško lepotico in da je vpletal ta »fior d'alta bellezza e di virtu che nell'Illiria nacque« (cvet visoke lepote in vrline, ki se je rodil v Iliriji), kakor pravi v nekem sonetu, v svoje ljubavne sanjarije.

Naš jezik

Jezikovna pisa

32. Bolezen je nujna; takisto je nujen bolezenski primer, slučaj.

»Ne bil bi predlagal operacije, če bi res ne bilo nobene možnosti za nje izvedbo«, sem rekel s hladno odločnostjo. »Priznavam, da je pri meni primitivno, vendar zadošča za tak slučaj v sili.«

Iz navedenega besedila je jasno, da gre za **nujno stvar**, torej za **nujen primer**.

33. Spoštovanje — spoštljivost; simpatije — simpatičnost; bolest — bolestnost.

»Med nama so nastale vezi poklicne spoštljivosti prav kakor osebne simpatije«; »občutil sem s silovito bolestjo, da so se najina pota ločila«.

Zdravnike vežejo vezi poklicnega spoštovanja in ne spoštljivosti, ki je zgolj lastnost, torej nekaj abstraktnega, in osebne simpatije, kakor je pravilno izraženo, ne pa simpatičnosti, kar bi bilo nápek; takisto je prav »občutil sem z bolestjo«, ki je konkretna, dočim bi bilo »z bolestnostjo« nápek, ker je kot lastnost abstraktna. Podobno: resnica oči kolje in ne nesničnost. Župančič pravi v Davidu Copperfieldu: »Slabina, ki jo je čedalje bolj obhajala«; »nato jo je obšla slabina« — ne slabost! Isti v Temnem cvetu: »Obraz, ki mu je prebijala rdečina »zagorelo« polt; »temna bledina nerazločnih odlitkov v mavcu in bronu« — ne pa rdečost, pa tudi ne rdečica, ki je bežna, ter bledost.

34. Opekasterdeča stena in opéčna stena.

»Na vrhu opekaste stene« je prav, kadar stena ni iz opeke, marveč ima samo opekastordečo površino; kadar pa je iz opeke, tedaj je **opéčna stena.** V zdravstvu pravimo gošči, ki se sesede v vodi, sedimentum lateritium = **opékasta sesedlina,** ker je opečnemu prahu podobna, če pa bi bila iz opéčnega prahu, tedaj bi bila opéčna.

35. Recept napišem.

»Sem spisal recept.«

Kmalu bo minilo že četrto desetletje, od kar zasledujem zdravstveno besedje in izrazje, pa še nikdar nisem slišal drugače kot **recept napisati, zdravilo komu zapisati** in **dieto predpisati.**

36. Bistra voda ali čista voda.

»Vsak dan so prinesli v šolo šest gulahov čvrste vode;« »v vsej četrti ni bilo čiste vode.«

Po slovensko pač ne moremo reči čvrsta voda, marveč **čista** ali **bistra voda.**

37. Ščitnica — golša.

»Človek mora neogibno umreti, če nima golšne žleze.«

»Golšna žleza« ni ne tič ne miš. Dokler je normalna, je **žleza ščitnica** ali **ščitnica,** če je pa povečana, je **golša.**

38. Puškino ustje.

»Gazela teče hitreje od zlate kroglice iz puškinih ust.«

Puška nima ust, marveč ustje. Gornji stavek se bi glasil po slovensko: **iz puškinega ustja ali** — še bolje — samó **iz puške.**

39. Nenadna besnost.

»V nagli besnosti je trgala obleko s sebe.«

Besnost je že sama po sebi nagla, tu pa je mišljeno, da je **nenadna, ki jo je nenadno napadla.**

40. Slaba navada = razvada.

»Je kazala toliko slabih razvad.«

Glasiti se mora ali **slabih navad** ali samó **razvad!**

41. Obleka je prašna.

»Naj nikar ne spi v prašnati obleki.«

Pleteršnik ima resda prašnat za staubig, toda svojstveno slovenščini to ni. Kakor je travnato to, kar je iz trave, kamnato, kar je iz kamna, slamnato, kar je iz slame, tako je prašnato samo to, kar je iz prahu. Obleka pa ni iz prahu, marveč polna prahu, je torej prašna, saj pravimo tudi, da je poleti **cesta prašna,** da je **pohištvo prašno, prašni čevlji** itd.

42. Obvezila; rano obvežem.

»Obveze za rane je bilo treba plačati«; »zvezal sem mu rano.«

Obveza je tedaj, kadar je že na rani; **rano obvežem z obvezili, zvežem pa komu roke, noge.** Najbrž je mišljeno, da je bilo treba plačati obvezovanje ran t. j. delo in material.

43. Puščam komu.

»Pustil sem mu kri.«

Puščati komu je tako ukoreninjen zdravstveni izraz, da ga nikakor ne moremo izpreminjati, pa tudi če gre samo za enkratno dejanje, saj traja to dejanje dlje časa. Torej: **puščal sem mu.**

44. Črnavka — otolkljáj ali otolčína — bunka.

»Nisem ujel v spopadih niti navadne modre pege na koži.«

Navadna modra pega na koži, ki jo kdo ujame pri spopadih, je po slovensko **črnavka,** hujša je **otolkljáj ali otolčina;** če je pa zraven zatrdina in zateklina, tedaj je to **bunka.**

45. Ceste se po spopadih pomirijo, izpraznejo, normalizirajo.

»Kmalu so ceste poprijele prejšnje lice.«

Ta stavek je čisto neslovenski.

46. Tečem, kar me nóge nesejo, kolikar me nesejo noge, kar se dá.

»Tekla sva, kakor so naju nosile noge«; »stekel je urno, kakor so ga le nosile noge.«

Teči steči, kar ali kolikor koga nesejo noge! Tudi: kar se dá! Jezikovnih izrazov (fraz), ki so svojstveni narodu, ne smemo samovoljno izpreminjati!

47. Znak — znamenje; rdečina — rdečica.

Kadar berem naše vodilne slovenitelje, se prav posebno razveselim, če najdem oznake, ki sem jih zagovarjal v svojih dosedanjih razpravah ali jih uvrstil v Knjižni besednjak.

Dr. Mirko Černič.

Gobišče v podzemlju

Ob reki Igvasu v Braziliji je bilo gnezdo, višje nego je višina moža. Tam so se izlegale brezimne mravlje delavke iz svojih jajčec. To je bilo pred petimi leti, kmalu potem, ko je njih skupna mati ustanovila gnezdo. Čim se je v zraku poročila, je zletela k tlom, si sama odgriznila dolga, steklena krila in se takoj zakopala. V črni pragozdni prsti si je izkopala najprvo majhno podzemeljsko jamo, izbrala si je prostor z vso skrbjo tako, da bi se mogel brez težave razširiti.

Kraljica v gladomornici

Bila je mravlja iz družine atink, torej precej velika, krepka in s čvrstimi mišicami. V nekakšnem stranskem žepku svoje glave je nosila s seboj kupček snežnobele tvari iz gobastih nitk. Ta kupček je bil dota, ki si jo je odnesla iz domačega gnezda, dota, ki bi ji naj omogočila nekoč prehraniti velikansko državo s sto tisoči občank, a te občanke naj bi jo spet redile kot svojo kraljico in zanjo skrbele.

Sprva je živela popolnoma osamljena v jami, ki si jo je sama izgrebla in ki je bila zanjo prava gladomornica, kajti v njej ni bilo ničesar, s čimer bi se mogla hraniti. Te živali so namreč z nekaterimi drugimi sorodnimi vrstami zaklete, da si ne morejo privoščiti ničesar od vsega tega, kar rabi žuželkam drugače za hrano. Zanje obstoji dobesedno eno samo živilo in tega si ne morejo niti uloviti niti drugače upleniti, morajo si ga same pridelati s trdim, neprestanim delom.

Mlada kraljica je bila navezana tedaj sama nase in na prastare nagone, ki jih je prinesla s seboj na svet. Pomoči ni bilo od nikoder nobene, kar je bilo treba storiti, je morala storiti sama.

Začela je sicer takoj legati jajca, a s čim naj bi redila prve ličinke in samo sebe, ko so pa bile kašče, ki naj bi nekoč prehranile vse, popolnoma prazne? Težko vprašanje — toda s tem vprašanjem se ni dolgo mučila. Ne da bi si pomišljala, se je spravila na delo.

Od kupčka gobjih nitk, ki ga je sredi svoje grobnice obdala z zemljo, je jemala nitko za nitko, jo pridržala ob svoj zadek in jo pognojila z zlatorjavimi kapljicami, ki so se ji tam izločevale. Pognojene nitke je potem pritisnila znova h kupčku in ga pregnetla.

Mati se hrani z lastnimi jajci

Takšno je bilo njeno delo. Toda odkod naj bi njeno črevje izločevalo gnojila, ki je bilo potrebno za gojitev toliko belih gobjih nitk? Niti v njeni grobnici, niti v vsem pragozdu naokrog ni bilo ničesar, kar bi ji bilo lahko za hrano. Tudi s tem vprašanjem se ni dolgo mučila — spravila se je nad to, kar je bilo edino pripravljeno — in to so bila jajčeca, ki jih je bila sama izlegla. Za ta trenutek so bile grede z gobami pač važnejše od potomstva. Najprvo je treba pripraviti živež za delavke, potem lahko pridejo tudi delavke same. Približno 90 odstotkov vseh jajčec, ki jih izleže v prvem času, gre tedaj materi sami v želodec. Iz njenega črevja se izloča kapljica za kapljico gnojila, z vsako kapljico se razmnožujejo gobje nitke. Na dnu jame se širi bela ruša. V tej ruši ne rasejo samo nitke, temveč poganjajo tudi zelo neznatno majhne, bele glavice. Ker so videti kakor kolerabna najmanjšega formata, so čudno gobjo rastlino imenovali »kolerabna goba«. V prosti naravi je ne dobimo v tej obliki, a to je edina oblika, v kateri lahko atinkam koristi kakor nam pšenica, krompir ali rž. Kolerabna goba rabi mravljam očitno že tako dolgo kot »kulturna rastlina«, da je v svoji prvotni obliki, kakršna je morala nekoč vendarle obstajati, na videz popolnoma izginila. Ljudje so si doslej zaman prizadevali, da bi to gobo gojili, očitno je, da potrebuje za svoje življenje in uspevanje sline in črevnih izločkov mravelj.

Kraljica se prične polagoma odvajati jajčne hrane. Iz jajčec zrasejo prve ličinke. Tudi te se sicer sprva hranijo z jajčeci. Ličinke se v kratkem spremene v prve delavke, ki so smešno majhne v primeri s kraljico. Njih edino delo je sprva gnojiti gobje grede. Grede se morajo širiti, kajti od njih bo živelo vse stotisočglavo ljudstvo. Gobe so njegova industrija, njegovo poljedelstvo, njegov kapital.

Znanje, ki ga nihče ni učil

Že prve odrasle delavke se hranijo z glavicami kolerabne gobe. Gobi je treba slej kakor prej gnojiti, treba pa je polje tudi pleti. Nobene druge glive se ne smejo tu zarediti, zlasti pa ne kakšne plesnivke. Treba jih je populiti, preden bi se utegnile vgnezditi in polje uničiti. Malih delavk okrog polja mrgoli. Nihče jih ni učil, kaj jim je delati, toda svojo nalogo opravljajo z nepojmljivo sigurnostjo prirojenega znanja, ki popolnoma nadomešča priučeno človeško znanje.

Toda ličinke je treba še vedno hraniti z jajčeci. Kraljica sama se udejstvuje še vedno marljivo kot proizvajalka gnojila. Nihče še ne skrbi zanjo, nihče nima časa zanjo. Najvažnejša stvar je slej kakor prej gobje polje. To je sicer še vedno smešno majhno, meri komaj kakšnih 10 cm v dolžino in širino, glavic na njem je komaj nekoliko tisoč, namesto da bi jih bilo na milijone. Toda navzlic temu doraščajo iz večjih ličink že prve velike delavke. Male delavke jim pomagajo iz jajčec in iz zapredkov na dan — če smemo uporabljati to besedo, kajti tam spodaj vlada večna tema.

Nekega dne odidejo male delavke do roba podzemeljske jame. V steno izvrtajo okroglo cev, rov, ki ga skrbno zavarujejo, da se ne more zrušiti. Rov poteka z nekoliko zavoji sem in tja, na zadnje se izteče na površje, v beli dan. Po tem rovu se velike delavke odpravijo na svoje delo zunaj gnezda, male delavke pa se vrnejo v podzemlje. Nimajo nobenega poželenja po svetlobi belega dne, nemara so tudi slepe. Njih dolžnosti se sučejo izključno okrog gobjega polja. Koliko dela je tam!

Človek pred mravljo brez moči

Čez ure se velike delavke vrnejo. Tudi tem ni nihče povedal, kaj jim je storiti, a vseeno opravljajo svojo nalogo po nekem nezmotljivem načrtu. Čeprav ne vedo kot hčere teme ničesar o pragozdu, lezejo brez pomišljanja na grme, režejo s svojimi čeljustmi kakor kovanec velike kose njihovih listov in se vračajo z njimi v sprevodu čim hitreje domov, kajti videti je zelo važno, da bi ti kosi listov dospeli še neoveneli v gnezdo. Ti sprevodi so spočetka še majhni, naraščajo pa od dne do dne, polagajo si svoje ceste in na zadnje gomazijo po teh cestah nepregledne, do pol metra široke procesije živalic. Nič se temu navalu ne more postavljati po robu. Vdira v plantaže, v neverjetnih pohodih se spravlja nad vse zelenje, citrovke, kavovce in kokavce pleni do zadnjega lističa, človeku prizadeva neizmerno škodo. Ljudje ga sicer preganjajo z ognjem in mečem, a zaman. Brazilsko poljedelstvo še do danes ni našlo učinkovitega pripomočka zoper te škodljivke, ki sledijo neutrudno zakonu svojega življenja: nabirati koščke zelenih listov, da dobi kolerabna gliva svoje pravo redivo.

Za to gre namreč. V gnezdu žvečijo druge velike delavke brez odmora te listne koščke in jih s slino meljejo v kašnate kupe. V te kupe sadijo male delavke takoj končke gobjih nitk, ki bohotno preraščajo vse. Nitkam, ki na novo zrasejo, je treba pravtako neutrudno gristi končke, kajti če bi tako ne delale, bi nikoli ne poganjale glavice, ki so tedaj pravi pridelek mraveljskega poljedelstva. Koliko zaleže ta skrb, je najbolje razvidno na starih, zapuščenih mravljiščih. V teh mravljiščih prerasejo dolga, bela vlakna kaj kmalu podzemlje, na zadnje pa se zgoraj pojavijo klobuki gobe, ki jo je znanost imenovala »Rhozites gongylophora Möll« in ki je sorodnica našega znanega »cigana« ali »slanarja« (Rhozites caperata).

Organizem iz stotisočev samostojnih poedincev

Delo gre v mravljišču v neprekinjenih posadih dalje. Ta kolona melje in kopiči novo redivo, druga spravlja staro, izsrkano redivo iz gnezda, tretja — in ta je vedno najštevilnejša — roma plenit listnato drevje in grmovje, četrta opravlja pletev, peta skrbi za zarod, šesta krmi, snaži in varuje kraljico. Tam polagajo spet nove rove in gradijo gnezdo, ki rase polagoma ne samo v zemljo, temveč tudi iz zemlje, da je na zadnje višje od človeka in štiri do pet metrov široko. Kdor je lačen, obišče preprosto gobje grede in se napase. Mlade samice, ki zapuščajo gnezdo, si jemljejo kakor nekoč kraljica nekaj gobjega micela s seboj. Le samci ne skrbijo za nobeno stvar in ne delajo. Potujejo kvečjemu od grede do grede in se pasejo ali pa se dado od marljivih sester pitati. Seveda pa je njih življenje tudi kratko, kakor je v gnezdu nekoristno. Čim opravijo svojo nalogo pri velikem poročnem poletu — ali pa je tudi ne opravijo — poginejo. Kraljica pa leže jajca, na tisoče in desettisoče jajc. V nekoliko letih, ki jih preživi, daje življenje milijonskemu zarodu. Delavke pa žive najdalje. Znanost trdi, da učakajo pet in celo deset let.

V tem gomazenju ni seveda nobene poedine usode, nobenega poedinca, ki bi se ločil od drugih. Vse živi tako, kakor da je le delček, organ enega samega velikega telesa, stanica, ki živi le na videz samostojno zunaj tega telesa. Delo in delitev dela je smisel njihovega življenja in ta smisel so odkrile te živali milijone let pred človekom. To so pradelavci sveta in tudi spol je med njimi le ena izmed delovnih dolžnosti. Da-li ni v tem smislu ogromen nesmisel, to je vprašanje, s katerim se ne mučijo. Le človek se lahko vpraša, ali je to pravo življenje, kajti bolj nego delo, je to neprestano kopičenje nekega delovnega previška, ki bi bilo za poedinca nesmiselno — če bi med njimi pač obstajali poedinci.

Delavnost Dopolavora

Dopolavoro v Veroni za vojake. Podjetniški Dopolavoro Galtarossa je one dni izročil svojemu namenu okrepčevalnico za vojake, kjer bo vladalo nad vse prisrčno ozračje, da se bodo počutili kakor doma.

Za vojne ranjence. Pokrajinski Dopolavoro v Cataniji je priredil »Dan lova« in ves dobiček prireditve namenil vojnim ranjencem, ki se zdravijo v mestnih bolnišnicah. Odziv med lovci je bil nenavadno velik. Prireditev je dosegla popoln uspeh.

Strojepisni tečaj za vojake. Zelo delavni Pokrajinski Dopolavoro v Aosti je med drugim priredil tudi strojepisne tečaje za vojake. V tečajih je vpisanih 110 vojakov posadke. Učenci se uče z velikim veseljem.

Delavnost Dopolavora v Pistoji. Pokrajinski Dopolavoro v Pistoji je priredil razstavo zajčjereje, ki jo je otvoril Eksc. Nannini. Umetnostni oddelek je obogatel s pridobitvijo solobnega orkestra, ki je že s prvim nastopom dosegel splošen uspeh. Športna služba je priredila številne tekme za pripadnike Oborožene sile. Prirejen je bil med drugim kegljaški turnir, ki se ga je udeležilo kakih sto vojakov mestne posadke. Zmagovalci so bili nagrajeni. Velik uspeh je doživela tudi nogometna tekma, ki se je je udeležilo osem vojaških moštev.

Vneti kolesarji. Člani trentinskega Dopolavora so vneti kolesarji. Vodstvo je priredilo kolesarske tekme, katerim prisostvujejo člani v velikem številu. Vsako nedeljo se velike množice odpeljejo s kolesi na vse strani. Obiskali so skoraj vse postojanke v pokrajini. Doslej so prevzeli nad 40.000 km.

»Gledališka sobota«. Pred kratkim se je v večjih mestih začela »Gledališka sobota«, ki je letos stopila v 7. leto svojega obstoja. Razumljivo, da je v vojnem času njen pomen še večji. Tudi letos bo za »Gledališko soboto« rezerviranih do 40 odstotkov razpoložljivih sedežev za vojake. Predstave pa se bodo vršile vsako soboto popoldne.

Bliskoviti pregled. Pokrajinski Dopolavoro v Apuaniji je ustanovil potujočo umetnostno družbo, ki bo dajala najrazličnejše predstave. — Pokrajinski Dopolavoro v Cuneu je brezplačno predvajal za pripadnike Oborožene sile, dopolavoriste in prebivalstvo v Cuneu, Benevagienni, Centallu, Piascu, Venasci in Revellu filmski žurnal št. 1, ki ga je poslal ustanovi Direktorij Stranke. — Občinski Dopolavoro v Mezzolombardu, pokrajina Trento, je priredil zanimivo razstavo volnenih izdelkov za bojevnike. Za razstavo so prispevali Eksc. Prefekt, Zvezni tajnik in predsedništvo Dopolavora. — Pokrajinski Dopolavoro v Rimu je v dogovoru z ministrstvom ljudske vzgoje priredil vrsto brezplačnih gledaliških predstav. — Dopolavoro v Paviji je priredil o priliki proslave sv. Barbare uspelo loterijo za ženijce tamkajšnjega 3. polka. — Pokrajinski Dopolavoro v Pisi je otvoril naprednejši tečaj za vojake mestne posadke. — Podjetniški Dopolavoro v Varesu je priredil prvo telovadno tekmo dopolavoristk. — Zvezni tajnik v Macerati, ki je tudi predsednik Pokrajinskega Dopolavora, je dal določna navodila svojim neposrednim sodelavcem, da bi se čim bolj pospešilo delovanje v korist pripadnikom Oborožene sile.

WILKIE COLLINS.

Nezadosten dokaz

1 Detektivski roman

Prvo poglavje

NEVESTA SE JE ZMOTILA

Ko je moj stric Starkweather prebral obred poroke, kakor je v navadi v angleški cerkvi, je zaprl knjigo in z višine oltarja uprl vame svoj pogled, z vso nežnostjo, kar je je mogel izraziti njegov široki rožnati obraz. V istem času me je moja teta, ki je stala ob meni, potrepljala po rami in dejala:

»Valerija, poročena si!«

Kakšne so bile ta trenutek moje misli? V kakšne sanjarije sem se bila zatopila? Preveč vznemirjena sem bila, da bi si mogla odgovoriti. Tresla sem se in gledala sem njega, ki je bil od tega trenutka moj mož. Videl se mi je skoro enako vznemirjen, kakor sem bila jaz. Mislim, da naju je oba hkratu prešinila ista misel. Ali je mogoče, da sva kljub ugovorom njegove matere mož in žena? Moja teta je razrešila to vprašanje s tem, da me je znova potrepljala po ramenu.

»Primi moža za roko«, mi je dejala potiho z glasom ženske, ki izgublja potrpežljivost.

Vzela sem moža za roko.

»Pojdi za stricem!«

Opiraje se na roko svojega moža sem šla za stricem in vikarjem, ki je bil pomagal pri poročnem obredu.

Duhovnika sta naju peljala v zakristijo. Cerkev se je nahajala v eni izmed tistih žalostnih londonskih četrti, ki se razprostirajo med Cityjem in West Endom. Dan je bil mračen; ozračje težko in vlažno. Tvorili smo otožen poročni sprevod, docela skladen s to žalostno četrtjo in tem meglenim dnem. Niti en sorodnik ali prijatelj mojega moža ni prišel; njegova rodbina je odklanjala to ženitev. Razen strica in tete me ni spremljal noben član moje rodbine. Izgubila sem očeta in mater in imela sem malo prijateljic. Pač pa je gospod Benjamin, nekdanji zvesti nameščenec mojega očeta, prisostvoval poroki; poznal me je iz otroških let in v moji osamljenosti mi je bil dober, kakor bi mi mogel biti le oče.

Zadnja formalnost je obstojala v podpisu poročnega zapisnika. V zmedi tega trenutka in ker me nihče ni na nič opozoril, sem se zmotila: podpisala sem se s priimkom svojega moža, namesto s svojim dekliškim imenom.

»Oh, slabo znamenje!« je vzkliknila teta.

»Kako!« je šaljivo zaklical stric, »ali si že pozabila svoje ime? Upajmo, da se ti nikdar ne bo treba kesati, da si se nas tako kmalu odrekla! Še enkrat se podpiši, Valerija, podpiši se pravilno!«

Z drhtečo roko sem prečrtala podpis in zapisala svoje dekliško ime: Valerija Brinton.

Ko je prišla vrsta na mojega moža, sem presenečena opazila, da mu roka drhti in da je tudi njegov podpis beden vzorec njegove običajne pisave; zapisal je: Eustahij Woodville.

Ko se je morala podpisati teta, je napravila nekaj pripomb.

»Slab začetek!« je dejala, kažoč s peresom na moj podpis. »Pravim kot moj mož: nadejam se, da ne boš jokala za svojim imenom.«

To očitovanje tetine praznovernosti mi je napolnilo dušo z neko tesnobo. Bilo mi je v tolažbo, ko sem čutila, da mi je mož stisnil roko, kakor da me hoče pomiriti in ne bi mogla povedati, kako olajšano sem se počutila, ko sem zaslišala simpatičen glas mojega strica, ki mi je prisrčno čestital, medtem ko smo vstajali.

»Želim ti iz dna srca veselja in sreče, draga moja. Sama si lahko izbirala in, ne da bi hotel žaliti vas, gospod Woodville — Bog daj, da je moja ljuba Valerija dobro izbrala! Pusto bo v naši hiši brez tebe, Valerija, pa saj ne tožim. Narobe, veselilo me bo, ako te bo ta izprememba tvojega življenja osrečila. Pojdi, pojdi, ne jokaj, sicer bo stric hud in solze te bodo storile grdo. Zbriši jih in poglej se v ogledalo. Videla boš, da imam prav. Na svidenje, hčerka, in Bog naj te blagoslovi!«

Prijel je teto pod pazduho in oba sta naglo odšla.

Kljub globoki ljubezni do moža mi je srce plakalo, ko sem videla, kako odhajata ta dva zvesta prijatelja, varuha moje mladosti.

Tudi stari Benjamin se je poslovil.

»Želim vam vso srečo, draga moja hčerka; ne pozabite name!«

Ničesar drugega ni rekel, a dovolj je bilo to, da je zbudilo v meni spomin na dneve, ki sem jih preživela v očetovi hiši, ko je ob nedeljah Benjamin prihajal k nam na kosilo in mi je vsakokrat prinesel kako majhno igračko. Ponudila sem mu lice v poljub in slišala sem, kako je zavzdihnil, kakor da si tudi on ne obeta nič dobrega od mojega bodočega življenja. Glas mojega moža me je zdramil iz zamišljenosti in moje misli so postale prijetnejše.

»Greva, Valerija?« mi je dejal.

Počakala sem še trenutek, preden sem zapustila zakristijo, da sem ubogala nasvet svojega strica: z drugimi besedami, vedeti sem hotela, kaj mi poreče staro ogledalo, ki je viselo nad kaminom.

*

Kaj sem videla v tem ogledalu?

Podolgovat, živahen obraz triindvajsetletnega dekleta, s črnimi lasmi, razdeljenimi v prečo in povezanimi v šop nad tilnikom; obraz blede barve, temnomodre oči, ki so jih mnogi smatrali za črne. Nos je bil orlovski, usta fino usločena. Obraz, ki je bil v spodnjem delu preveč ozek in preširok ob ličnicah. V celoti je bil obraz, ki se je odražal v ogledalu, obraz elegantne gospodične, dovolj privlačen, vendar malce preveč bled, preveč mršen, preveč resen v trenutkih miru in počitka. Z eno besedo, bilo je to dekle, ki na površnega opazovalca ni napravilo vtisa že ob prvem srečanju, temveč šele, ko jo je videl drugič ali tretjič. Ali sem prav opisala samo sebe, kakršno sem se videla v ogledalu? Ne vem, potrudila sem se, kar sem mogla, da bi se izognila dvem napakam: ničemurnemu zaničevanju in ničemurni hvali svoje zunanje podobe.

In koga sem videla v ogledalu zraven sebe?

Moškega, ki je bil nekoliko manjši od mene in se je zdel starejši, kakor je bil v resnici. Njegova kodrasta rjava brada in njegovi brki so prezgodaj jeli siveti, obraz je imel tisti kolorit in tisto moč, ki je ni bilo na mojem obrazu. Gledal me je z očmi, ki so se mi zdele nežnejše in lepše od vseh oči, kar sem jih kdaj videla pri kakem moškem. Njegov sladak nasmeh in njegovo mirno in zadržano vedenje si je pridobilo srce vsakega dekleta. Nalahno je šepal zaradi rane, ki jo je bil pred nekaj leti dobil v nekem boju v Indiji. Razen te majčkene napake, če se sme tako imenovati, ni bilo na njem ničesar, kar bi kazilo njegovo eleganco in mladost. Tak je bil moj mož na dan poroke. Zame je ena sama beseda vsebovala vse: ljubila sem ga...

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

95. Odkod izvira beseda »bombastičen«?

96. Kdaj praznujemo prav za prav Vseh vernih duš dan?

97. Kdo je bil Adam Riese?

*

98. Veriga.

Na sliki vidite verigo. V vsak krog je treba postaviti po eno črko tako, da dobimo sledeče besede: od 1 do 2 ime živali,

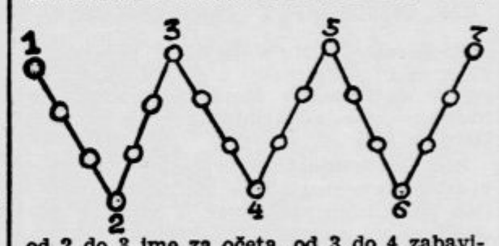

od 2 do 3 ime za očeta, od 3 do 4 zabavišče, od 4 do 5 ptiča, od 5 do 6 italijanski denar, od 6 do 7 ime znanega ognjenika. Zadnja črka prejšnje besede je tedaj obenem prva črka naslednje.

*

Rešitve nalog 20. t. m.:

91. V prejšnjih vojnah so kot nadomestilo za vato uporabljali razpukano platno (šarpijo).

92. V Parizu ima mnogo hiš zato okna skoraj do tal, da bi imeli od njih več svetlobe oziroma da bi lahko shajali z manjšim številom oken, kajti tam odmerjajo davek tudi po številu oken.

93. Premer Lune je 3400 km, premer Zemlje 12.756 km. Če so na Luni 7000 m visoke gore, bi morale biti najvišje gore na Zemlji sorazmerno 26.262 m visoke.

* * *

94. Križanka.

Vodoravno: 1. stori, 5. Salus, 9. jedkanje, 13. purist, 15. moča, 17. i. d., 18. Etna, 20. ene, 21. ča, 22. Oto, 23. Rosas, 26. Color, 28. Ipala, 29. kamni, 30, l, l, l, 31. n.b. (nota bene), 33. ais, 34. Ajas, 36. o, e, 37. t, č, j, t, 38. Zemlja, 42. fonetika, 43. Arabi, 46. malik.

Navpično: 1. so, 2. oj, 3. repa, 4. idu, 5. s, n, s, 6. ajte, 7. le, 8. Se (len), 10. krič, 11. Aida, 12. konoplja, 14. Antonija, 15. merila, 16. česala, 19. aorist, 24. Al(uminij), 25. S.A. (Società Anonima), 26. c, k, 27. o, a, 31. Nome, 32. Belt, 35. Szob, 37. taka, 39. eni, 40. jim, 41. ta, 42. f, a ali fa, 43. Al (uminij), 44. uk.

Drobne zanimivosti

Ognjenik Solfatara bruha. Agencija »Italia« poroča, da je začel ognjenik Solfatara di Pozzuili zopet bruhati. Izbruh vzbuja živahno pozornost domačinov in tujcev, posebno še, ker je mogoče erupcijsko delovanje opazovati z ladij, ki vozijo po morju. Ognjenik bruha trenutno iz dveh žrel.

Kapitan se je potopil z ladjo vred. Po najdbi reševalnega čolna nedavno v Črnem morju potopljenega parnika »Adane«, v katerem je bilo 10 mož posadke zmrznjenih, se doznava, da sta se kapitan in prvi stojnik, ki nista dobila prostora v reševalnem čolnu, potopila z ladjo vred.

Nesreča s puško. Kmet Bacci Guerino iz Ognana pri Terniju se je te dni vračal domov z dela. V domači vasi se je srečal s kmetom Eugenijem Ciuchiem, ki je nosil na rami puško. Nenadoma je slednji snel puško, pomeril v došleca in sprožil. Ko je videl mož, kaj je storil, se je sam javil karabinerjem.

Skrivala je denar v sinovi rakvi. 56letna Lala Farenti iz Milana je skrila svoje prihranke na pokopališču v krsti, kjer je bil pokopan njen 25letni sin, ki je umrl pred šestimi leti. Ženska je menila, da je tamkaj njen denar popolnoma na varnem. Pred kratkim je zopet obiskala skrivališče in ko se je hotela prepričati, ali je njen zaklad še nedotaknjen, je morala ugotoviti, da so zlikovci našli pot do njenega skrivališča, iz katerega so ji odnesli vse prihranke.

* **45 cm snega v okolici Modene.** V Modeni in okolici so imeli te dni hud snežni metež. Snega je zapadlo 45 cm visoko, kar pomeni za ondotne razmere veliko redkost. Sevela je nastal zaradi snega zastoj v prometu in je moralo seči po lopatah na stotine delavskih rok.

Prodaja na obroke v Angliji prepovedana. Kakor poročajo nemški časopisi, bo prodaja na obroke v Angliji od 1. marca naprej prepovedana. Že doslej so veljale neke omejitve.

Ameriški časniki so se zmanjšali. Znano je, da so se morali ameriški časopisi pri papirju omejiti za 10 odstotkov. Uradniki vojnoproizvajalnega urada so zdaj napovedali, da bo v začetku aprila poraba papirja spet zmanjšana za 10 odstotkov. Največji del ameriškega časopisnega papirja uvažajo iz Kanade. Zaradi pomanjkanja električnega toka pa je tam produkcija omejena. Založnikom je prepuščeno, kako bodo izvedli prihranek. Mnogi časniki, med njimi tudi »New York Post«, so namesto velikega ameriškega formata uvedli tako imenovani tabloid format, ki je polovico manjši od običajnega formata nemških časnikov.

M. C. Svami:

Zeleni listi

Ljubezen je nekaj čudovitega. Podobna je tistemu, kar je v življenju nenavadnega, in samo temu se da primerjati. Njeno rojstvo v duši je enako nerazumljivo in nerazložljivo kakor rojstvo v telesu. Brez nje duša prav tako ne more obstajati, kakor telo ne more živeti, dokler niso pljuča prvič dihnila.

Ljubezen je ozračje ali eter, ki krije duhovne vrednote; dokler se je duša ne zave in je ne pozna, se duhovno življenje ne more začeti. To, kar imenujemo v navadnem življenju ljubezen, strast, ki se vzbuja v ljubezni dveh oseb, ni samo sredstvo za rast človeškega rodu. Edino oni, ki vidijo samo gmotne dobrine in le nanje mislijo, sodijo tako. Tisti pa, ki so vsaj malo odpahnili železni zapah, ki zapira zlata vrata, dobro vedo, da se da strast, katero imenujejo ljubezen, uporabljati še v druge in višje namene, nego je rojstvo na tem svetu. Ljubezen daje življenje tudi v duhovnem svetu.

Ljubezen je most med zemljo in nebom, med duhom in snovjo. Vsakdo pride z njo več ali manj in prej ali slej v dotiko; kakor rojstvu in smrti se tudi njej ne moremo izogniti. Morebiti je le neznaten napor, komaj vreden spomina, toda utegne biti tudi božansko delo, prebujenje duše, ki se izrazi v svoji veliki dediščini: v življenju ljubezni. Kdor ljubi samo z ljubeznijo mladosti in komur je strast samo strast, ostane samo človek; njega tod ne upoštevamo. Zanj bo zemlja krožila in sonce sijalo, dokler bo živel; zanj se bo ponavljal vsakoletni čudež prebujenja in pomlajenja, vendar se ne bo čudil in se ne bo ničesar naučil. Zanj bodo neprestano poganjali na polju in v gozdu zeleni listi in molče oznanjali veliki nauk, a on ne bo o njem ničesar vedel.

Bridkost izkustvenega življenja in občevanja z onimi, ki ne vedo, kaj je ljubezen, ker žive v sovraštvu in duhovni smrti je vzrok, da je človeško srce kakor drevo pozimi črno in suho, kakor bi bilo požgano. Opazujoč naravo sredi zime, ne bi verjel, da se čudež zelenih listov dogaja vsako pomlad, če bi ga v resnici ne videli sami.

Bol in razočaranje ranita in bijeta ljubezen, kjer koli se izpostavlja; kakor stresa veter vejevje in pritiska sneg veje k tlom, tako pritiskajo skrbi ljubezen.

Toda, dokler ima drevo svoje korenine v zemlji in kroži v njih še sok, ni uničeno, čeprav je že izgubilo vso svežo lepoto in je ostala le oblika prejšnje mičnosti. Enako je tudi pri človeku duhovna smrt še daleč, če je še dovzeten za čar druge osebe in je njegovo srce še količkaj sveže in mlado. V njem je veliki čudež še vedno mogoč.

Kdor se vda, kdor potrpi in hoče vztrajati, bo končno dosegel svoj smoter ter zaslutil božansko toploto in se obdal z nebeško krasoto.

Vera je ono, kar omogoči ta čudež; vendar ne vera v običajnem pomenu te besede, marveč vera v nevidno življenje in njegove zakone ponavljanja. Taka vera je skoraj veda, kajti imajo jo lahko samo oni, ki se toliko zavedajo duhovnega življenja, da so ga skoraj spoznali in se z njim združili.

Te besede veljajo onim, ki so to točko že dosegli, a so na pragu zlatih vrat spoznanja omagali in se onemogli zgrudili, ker njihovo znanje še ni bilo popolno. Držimo se je, četudi je samo »vera«.

Vrata so zaprta in železni zapah je težko dvigniti; a to je le navidezno. Sprememba pride in čudež se zgodi. Vstajenje je uresničeno, zeleni listi poženo.

Pomni, da je višje področje narave enako neizprosno kakor nižje; zakone višjega sveta lahko razumemo le tedaj, če proučimo zakone nižjega sveta.

Kakor sonce spet vzide v vsej svoji lepoti, tako se pojavi nebeška toplota in prinese ljubezen: najlepše, kar je na svetu.

Zaradi muke srce otrpne. Razočaranje, skrb, očitki, pekoča vest in sramovanje trgajo zelene liste raz njega, jih raznašajo in pokrivajo z njimi tla. Zdi se, da sta mladost in radost za vselej minili. Kdor si je v tem trpljenju obupan iztrgal srce in se vdaja sovraštvu, ta mora duhovno umreti: drevo zamre, če preseka oni del poti, kateremu se pretaka oživljajoči sok.

Zakaj naj bi te izdajstvo, nesramnost in norost drugih privedle do obupa? Na vse to pozabimo in vse to mine, kakor minejo oni, ki so vse storili, ko umro in jih položimo v grob, iz katerega nikdar več ne vstanejo. Duša ljubezni pa je večna; mogoče spi, a umreti ne more.

Vsi moramo umreti. Izguba umrlega prijatelja je najbridkejša izguba, ki nas more zadeti. Toda počakaj! Nad spominom umrlega prijatelja poganja zalenje kakor nad njegovim grobom. Prišel bo namreč čas, ko te bo novi prijatelj držal za roko in ti govoril o njem; njegove besede in misli bodo zgostile zelenje.

Nikoli ne dovoli, da bi srce otrpnilo in zatemnelo, ker je prazno: zalivaj zapuščeni kotiček, pa bo kmalu spet ozelenel, kakor hitro bo nanj posijalo sonce. Ljudje, ki so sveti in člani bratstva ljubezni, vedno ljubijo; ljubijo vedno iznova, čeprav jim smrt — ali izdajstvo, obrekovanje, kar je edina prava smrt — vedno znova prinaša zimo. Moč ljubezni zaspi v njih le za kratek čas, dokler ne mine mraz. Potem se spet zmagoslavno prebudi, kakor požene narava pomladi tako sveže, nežne in krhke liste, da jih vsak trenutek lahko utrga in stre, liste, ki pa so nepremagljivi v svojem življenju in svoji lepoti.

Ti zeleni listi — vstajenje in lepota srca — te strasti in ta čustva lahko tirajo ljudi do vročice in od vročice do blaznosti. Temu pa je tako samo zato, ker so ljudje slepi in ne vedo, da je mogoče narediti iz človeka nebeško bitje. Ne zavedajo se, da se da spremeniti vsaka kaplja krvi, ki kroži v človeškem telesu, v kamen za svetišče Božanstva.

Kako naj se to zgodi? Tako, da jo uporabljamo in pretvarjamo. Vsaka moč, vsaka strast je človeška last z božanskim namenom. Če človek katerikoli del svoje narave zatira ali zanemarja, se pregreši zoper zamega sebe.

Spremeni vsa čustva v moč, vse življenje v misel!

Usmeri svoje razpoloženje!

Vročico pretvori v moč!

Iz blaznosti oblikuj zaupanje v večne vrednote!

Livorno vodi še, toda...

...Torino mu je nevarno za petami — Ambrosiana in Juventus oddajata točke — In ostali izidi XXI. kola?

Tekme za točke v nogometu po Italiji, to je prav za prav zdaj še edina velikopotezna sportna konkurenca daleč naokrog, ki gre svojo začrtano pot mimo vsega, kar se sicer dogaja po svetu. Od prve nedelje lanskega oktobra pa do predvčerajšnjim še ni bilo nedelje, ki bi tamkaj ne bila imela svojega standardnega sportnega sporeda, in sicer ne majhnega ali za silo zmašenega, temveč do zadnje podrobnosti naprej določenega in tudi izvršenega. V treh divizijah se bori za sportne lavorike 80 ali še več najbolj znanih nogometnih enajstoric in nedeljo za nedeljo so številni sportni stadioni po kraljevini polni občinstva, ki je kljub vojni in njegovim težavam ostalo zvesto sportni misli in njeni nespremenljivi privlačnosti.

Enako kakor doslej je bil tudi zadnjo nedeljo odigran ves spored v obeh glavnih divizijah (A in B), od katerih je bila v prvi na vrsti šesta, v drugi pa četrta povratna nedelja, kar pomeni, da se polagoma bližamo koncu. In prav zaradi tega je to tekmovanje še pridobilo na zanimanju, kajti od termina do termina se bolj kažejo dokončni obrisi razpredelnice, iz katere bomo v nekaj tednih že lahko čitali imena onih, ki bodo ovenčani z novimi častmi, kakor tudi onih, ki bodo morali svojo pot do vrha začeti znova, v drugačnih in težjih okoliščinah.

Najbližjih zaključku je 16 prvorazrednih moštev, med katerimi se je po XXI. kolu položaj razčistil tako, da se je število kandidatov za najboljše mesto od štirih zmanjšalo na tri, toda tudi med temi tremi sta v bistvu le še Torino in Livorno v pravi ožji borbi med seboj. Čudežna enajstorica iz Livorna je to pot spet dobila partijo, toda zmagali so tudi Torinci, in sicer v mnogo težji preskušnji in izven doma povrhu. Razdalja med obema s torej še zmerom dve točki, toda pri prvem spotikljaju bosta skupaj — in potem bo, kar bo... Dobra in slavljena Ambrosiana, ki je to sezono že okusila užitek, kako lepo je na prvem mestu, si je v nedeljo zaigrala vse simpatije občudovalcev in brzkone tudi nadaljnje račune na dokončno zmago, saj je na svojih tleh prepustila točko komaj nevarnemu Bariju. Še bolj neprijetno je presenetil torinski Juventus, ki je igro proti Laziu izgubil po vseh pravilih in je le srečno ušel pravi katastrofi. Pod vplivom teh izidov se je vrstni red moštev na vrhu tabele raztrgal v verigo štirih moštev s 5 točkami razlike, kar bo v glavnem že v naprej izločilo nevarne in napete odločitve med večjim številom kandidatov v zaključni fazi tekmovanja.

Livorno in Torino na pohodu

In recimo zdaj nekaj kratkega o osmih tekmah iz divizije A: **Triestina** je imela goste iz **Milana** in dolgo je kazalo na remis, dokler niso gostje 9 minut pred koncem zapodili usnja v mrežo in zanj (1:0 je ostalo) dobili obe točki. Mesto, ki ga zavzemajo zdaj Triestinci, je že spet bolj nevarno kakor ne. — **Vicenza in Venezia**, obe »sirota« s tabele, sta igrali med sebcj v Vicenzi; Benečani so sprva zastreljali ugodno šanso, potem pa so domačini zasluženo zmagali z **2:0** in se rešili — vsaj začasno — neugodnega mesta na repu. — **Torino** je gostoval v Firenzi in zelo trd je bil posel, ki ga je imel s **Fiorentino**; prevzel je vodstvo, toda domači so vse izravnali, toda nazadnje so dobili gostje s **3:2.** Krepak in morda odločilen je bil ta korak! — **Roma** je — po treh dnevih, odkar je gostovala v Genovi in izgubila z 0:3. — **Ligurio** sprejela na domačem igrišču in se pošteno oddolžila s **5:1.** Zdaj je rešena skrbi, da bi jo — državnega prvaka — kar iztisnili iz prve divizije. — V **Genovi** se je morala domača enajstorica enakega imena zelo potruditi, da je z najtesnejšo zmago (1:0) odščipnila nepopustljivi **Atalanti** obe piki. — Mnogo obetajoča druga enajstorica iz Torina — Juventus — je to pot igrala doma proti vihravemu **Laziu**; gostje so prekosili sami sebe in dobili bitko z lahkoto s **4:2.** Piola je spet enkrat pokazal, kaj zmore dober srednji napadalec proti vsem sistemom. — Enak korak kakor Torino je storil tudi **Livorno** v dvoboju z nevarno **Bologno**; res je, da je igral doma in zmagal samo z enim golom razlike **(1:0)**, toda vzdržal je še enkrat in zmerom teže ga bo odriniti z najlepšega mesta. — Milanska tekma med **Ambrosiano** in **Barijem** se je končala neodločeno in brez gola (0:0); slabo izpričevalo za domačine, ki so brez potrebe oddali tako sigurno točko.

Po XXI. kolu so klubi v diviziji A razvrščeni takole:

1.) **Livorno 31 točk**, 2. Torino 279, 3. Ambrosiana 28, 4. Juventus 26, 5. Genova 24, 6. Bologna 23, 7. Milano 22, 8.—9. Lazio in Fiorentina 21, 10. Atalanta 20, 11. Roma 18, 12. Bari 17, 13. Triestina 16, 18. guria 15, 15. Ticenza 13, 16. Venezia 12.

V diviziji B

so po nedeljskih izidih zamenjala vloge nekatera moštva, ki so dolgo imela prvo besedo in sploh kazala na najbolje, zdi pa se, da je bilo tekmovanje prenaporno zanje in se zdaj pojavljajo v ospredju spet druga, bolj vztrajna in tudi bolj srečna. Mislimo predvsem na znano Spezio, ki se je držala prav do zadnjega v nedeljo pa je v Cremoni izgubila z 0:3 in gneča ostalih jo je odnesla tja na četrto mesto; tako je ostala sama na vrhu Pro Patria, tesno zasledovana od Modene in Napolija, ki z enakim številom točk dela družbo odstavljeni Spezii. V nadaljnjem pregledu tabele vidimo na boljših mestih še Piso, Padovo, Brescio, Fanfullo itd. Za nekaj tekem je tekmovanje še v zaostanku.

Nedeljski izidi so:

V Napoliju: Napoli-Novari 2:1, v Alessandrii: Pro Patria-Alessandria 3:1, v Modeni: Modena-Pisa 3:0, v Brescii: Brescia-Pescara 3:1, v Anconi: Anconitana-Savona 4:0, v La Spezii: Cremonese-Spezia 3:0, v Padovi: Padova-Udinese 2:0, v Rimu: Siena-Mater 2:1 in v Lodiju: Fanfulla-Palermo 3:1.

Stanje v tabeli: Pro Patria 28 točk, Modena 27, Napoli in Spezia 26, Pisa 25, Padova 25, Brescia 23, Fanfulla in Cremonese 22, Anconitana 20, Udinese in Novara 19, Pescara 18, Alessandria 16, Siena in Savona 15, Palermo 14 in Mater 13.

*

Iz divizije C beležimo naslednje izide iz okrožja A: **Magazzini Generali (Fiume) — Ponziana 1:1, Fiumana—Grion 2:1.**

Reprezentanca na zelenih mizah

Zanimiv table-teniški turnir elite ljubljanskih igralcev

V nedeljo dopoldne se je v organizaciji sportne sekcije Hermesa začel tableteniški turnir tako imenovane reprezentančne skupine, ki bo trajal še dve nedelji in dokončno rešil vprašanje, kateri izmed ljubljanskih klubov, ki gojijo sport na zelenih mizah, ima najboljše moči. V konkurenco so trije klubi (Mladika, Korotan in prireditelj) poslali po tri igralce, ki so na prvi termin odigrali prva tri kola z naslednjimi izidi:

Bradeško (Kor.) — Recek (Ml.) 2:1 (21:19, 19:21, 21:15).
Merala (Kor.) — Strojnik A. (Kor.) 2:1 (21:15, 19:21, 21:7).
Strojnik R. (Ml.) — Keržič (Ml.) 2:0 (21:17, 21:13).
Bogataj (Herm.) — Poženel (Herm.) 2:0 (21:19, 21:16).
Šubert (Herm.) — Merala 2:1 (21:18, 19:21, 21:17).
Recek—Keržič 2:1 (21:17, 17:21, 26:24).
Bogataj—Strojnik A. 2:0 (21:10, 21:9).
Strojnik R.—Poženel 2:0 (21:14, 21:18).
Bogataj—Šubert 2:0 (22:20, 21:10).
Bradeško—Keržič 2:1 21:8, 19:21, 21:10).
Poženel—Recek 2:0 (21:19, 21:17).
Strojnik R. — Strojnik A. 2:0 (21:16, 21:16).

To so suhe številke o prvem terminu tega zanimivega — in tudi dobro organiziranega — tekmovanja, iz katerih se vidi predvsem to, da sta bila dozdaj najbolj uspešna Hermežana Bogataj in igralec Mladike Strojnik Roman. Še kaj podrobnega o posameznih igrah in igralcih bomo še objavili.

Iz Spodnje Štajerske

Predavanje o Mussoliniju. V ponedeljek 22. t. m. in 1. marca bo v okviru štajerskega Heimatbunda v Mariboru predaval o Mussolinijevem življenju in delu rektor Herman Wegler.

Obratni sestanek v Trbovljah. Okrožno vodstvo štajerskega Heimatbunda v Trbovljah je sklicalo apel, kjer je govorila voditeljica za socialna vprašanja Mašerova v pokrajini obratne zaupnice. Zborovalke so pozorno sledile izvajanjem. V okviru sestanka je na zaključku govoril okrožni prosvetni vodja Schulz o življenju Hitlerja.

Na vzhodni fronti so padli naslednji štajerski rojaki: 22 letni desetnik Julij Praschinger, 27 letni naddesetnik Jožef Breitenbaumer, desetnik Jožef Wanetschek, 21-letni desetnik Franc Schögler, 22 letni desetnik Rudolf Stangl, 20 letni desetnik Emil Bernat, vojni prostovoljec Etmar von Gadolla, 22 letni radiotelegrafist Adolf Posch, 30 letni letalski narednik-vodnik Heinz Kleissner, 30 letni podčastnik Franci Gomze in 29 letni poročnik Hermann Oberth.

Zbor krajevne skupine Heimatbunda v Mariboru je bil nedavno v glasbeni dvorani Strankinega doma. Krajevni skupinski vodja Adolf Blaschitz je govoril o pomenu in izvedbi civilne mobilizacije za obrambo domovine. Pozval je vse celične in blokovne vodje, da se popolnoma posvete temu delu. Tovariš Schober je podal pregled o zgodovini Spodnje Štajerske in pojasnjeval tisočletno navezanost Spodnje Štajerske na nemški kulturni krog.

Gostovanje mariborskega gledališča v Ptuju. Mariborsko mestno gledališče je tretjič gostovalo v Ptuju s Knittlovo dramo »Via Mala«. Gledališče je bilo polno. — Nedavno se je predstavilo v Ptuju tudi godbeno društvo iz Račjega. Program je bil dobro izbran in je občinstvo kapelniku Scaplettarju in izvajalcem prisrčno odobravalo.

V Ljutomeru je bil pretekli petek godbeni večer, pri katerem so sodelovali razen domačih moči tudi gostje iz mariborskega gledališča.

Delovanje konjiškega odra. Nedavno ustanovljeni gledališki oder v Konjicah je priredil svojo drugo predstavo in sicer veselcigro Julija Erharta »Ded«.

V Ptuju je bil pred kratkim drugi zbor nemške mladine. Po poročilu vodje o izdanih ukrepih za vodstvo totalne vojne je govorila voditeljica ženske mladine o proslavah, ki bodo marca letos.

Tehnična pomoč v Konjicah. Pred dnevi je bil v Konjicah sestanek mož tehnične pomoči, na katerem so predvajali tudi filme, kjer so dobili obiskovalci nazorno sliko o nalogah tehnične pomoči.

Možje in žene na Spodnjem Štajerskem v vojni službi. V nedeljskih izdajah štajerskih dnevnikov je izšel poziv spodnještajerskih delovnih uradov o prijavi mož in žena za obrambno službo države.

Nesreča poljskega delavca. Poljski delavec Anton Drobne iz Meljske občine je z levo roko prišel med mlinsko kolo, pri čemer je dobil hude poškodbe. Prepeljati so ga morali v bolnišnico.

Svečanost v hrastniški steklarni. Vodstvo hrastniške steklarne je nedavno počastilo 76 svojih uslužbencev, ki so nad četrt stoletja pri podjetju. Mnogi izmed njih pa služijo pri steklarni že več kakor 30, 40 in 50 let. Najstarejši delavec v steklarni je nepretrgoma zaposlen v njej 61 let. Obratovodja je jubilantom izročil diplome in darila v gotovini. Svečanost je povzdignilo sodelovanje tovarniškega orkestra. Vodstvo podjetja je obdarilo tudi 19 novoporočencev s hranilnimi knjižicami, spomnilo pa se je tudi 22 novorojencev svojih uslužbencev.

Tečaj za dojenčke v Slovenski Bistrici. Dobrodelna ustanova »Mati in otrok« je januarja in februarja tudi v Slovenski Bistrici priredila tečaj za dojenčke. Tečaj je vodila zdravniška pomočnica Putzova in se ga je udeleževalo 55 slušateljic.

Dilletantski oder v Rogaški Slatini. V okviru kulturnega odseka štajerskega Heimatbunda je bil v Rogaški Slatini ustanovljen dilletantski oder. Pred kratkim so uprizorili v kino-dvorani ljudsko igro »Joggi vom Wegsche'dhof«. Dvorana je bila polna in je občinstvo igralcem radostno aplavdiralo.

Svinjska kuga je nastopila v trboveljski občini. Zato je okrožni živinozdravnik odredil strogo zaporo vseh okuženih gospodarstev. Prepovedani so do nadaljnjega vsi svinjski sejmi v Trbovljah.

Zaradi nesreč ob zatemnitvi opozarja mariborski dnevnik pešce, naj bodo disciplinirani in naj nikar ne hodijo po cesti, ki je določena za vozila. Pešec mnogo laže opazi prihajajočo vozilo, kakor pa voznik avtomobila. Večina prometnih nesreč ob zatemnitvi gre na račun pešcev.

Nesreče. 42letna železniška sprevodnica Roza Anscherjeva iz Maribora je pri izvrševanju svoje službe padla s stopnic vagona in si poškodovala desno nogo. Levico si je zlomila 15letna delavčeva hčerka Ljudmila Ovčarjeva. V prepiru in nato sledečem dejanskem obračunavanju jo je skupila tovarniška delavka T. T. tako hudo, da so jo morali s poškodbami na glavi prepeljati v bolnišnico.

Avtomobilska nesreča pri Novi vasi. Svojčas smo poročali o hudi avtomobilski nesreči v Novi vasi pri Vildenu. Avto je zavozil v prihajajoči vlak, ker niso bile spuščene zapornice. Dve osebi sta bili mrtvi, trije nadaljni potniki pa hudo poškodovani. Zdaj se je morala pred sodiščem zagovarjati železniška čuvajka Roza Gosterxeier, ker ni pravočasno zaprla zapornic. Izgovarjala se je, da ni dobila znaka z bližnje postaje o prihodu vlaka. Upoštevajoč olajševalne okoliščine, jo je sodnik obsodil na 8 mesecev zapora.

Mali oglasi

Kdor išče službo plača za vsako besedo L —.30, za drž. in prov. takso —.60, za dajanje naslova ali šifro L 2.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 7.—. — Za ženitve in dopisovanja je plačati za vsako besedo L 1.—, za vse druge oglase L —.60 za besedo, za drž. in prov. takso L —.60, za dajanje naslova ali šifro L 3.—. Najmanjši iznos za te oglase je L 10.—

Hišni posli *dobijo službo*

Dekle
vajena vseh domačih del in kuhe iščem za takoj. Plača dobra. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2936-1a

Gosp. pomočnica
ki ima veselje do hišnega in eventualno gospodarskega dela in vrta, dobi službo. Ostalo po dogovoru. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2929-1a

Kuharica
samostojna, ki je vajena večjega gospodinjstva, se išče. Ostalo po dogovoru. Naslov v ogl. odd. Jutra 2930-1a

Deklica
v starosti do 16 let se sprejme kot donašalka. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2931-1a

Dekle
samostojno, ki zna tudi kuhati, iščem. Domobranska 13. Vprašati pri hišniku. 2949-1a

Kupim

Krojaške odpadke
volnene, in volneno trikotažo kupujem. Cankarjevo nabrežje 3, Ribja ulica 8. J-229-M-7

Tehtnico za usnje
dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe na Jakob Verbič, Logatec. 2937-7

Oblačila

Persianer - kože
za kompl. plašč prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2943-13

Krznena jopica
divja mačka, se proda. Pozve se iz prijaznosti v trgovini »Pletilka«, Selenburgova 6. 2923-13

ČITAJTE »JUTRO« BERITE OGLASE!

Prodam

Gospa!
Ali ste že poskusila čistiti madeže na oblekah s »Čistimadežeme«? Jaz sem prav zadovoljna. Poskusite tudi Vi, bo pa tudi Vaš g. soprog zadovoljen, ker bo imel z malimi stroški vedno čedno obleko. »Čistimadeže« dobite v vseh drogerijah in trgovinah. Glavna zaloga: »Petronaftae, Blejweisova c. št. 35a. J-175-M-6

Stekla
za električno in avtogenično varenje kovin. Steklarstvo Klein, Frančiškanska 8. 2627-6

Les

Les
hlode in rezani hrast, brest, javor, lipo itd. ter bukove hlode za luščenje kupujem. Ponuditi na naslov Artur Sachs, lesna eksportna trgovina, Ljubljana, Rimski trg 8 — poštni predal 240. 2927-15

Stanovanje odda

1-sobno stanovanje
ali sobo z štedilnikom zamenjam. Marija Urbančič, Kraška ul. 15 Trnovo, Ljubljana. 2765-21

Kaj pa kam?

Izborne krvavice
razna druga jedila in fina vina v gostilni »Pri Panju« Vegova ul. 10. 2923-18

Živali

Angora zajčke
(6 samic in en samec) prodam. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2941-27

Knjige

Brockhaus
Konversationslexikon letnik 1897, 17 knjig v najboljšem stanju, na prodaj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ugodna prilika«. 2938-8

Sobo odda

Sostanovalko
— preprosto gospodično, sprejmem. Cegnarjeva 4/I. desno. 2933-23

Podstrešno sobico
čedno, oddam čez dan odsotnemu ali mirni stranki. Naslov v ogl. odd. Jutra. 2935-23

Sobe išče

Prazno sobo
čisto in sončno, po možnosti z souporabo kopalnice, išče za stalno gospodična. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Prazna soba«. 2934-23a

Majhno sobo
v centru mesta išče gospodična. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Posebni vhod«. 2940-23a

Lokali

Skladišče ali klet
za par vagonov vina, najraje v privatni hiši, rabim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj«. 2945-19

Informacije

Gostilničarji,
odnosno njihovi uslužbenci, pri katerih je neki gospod v preteklih tednih pustil, odnosno zastavil kak klobuk, se lepo naprošajo, da dostavijo dotični klobuk proti plačilu na naslov, kateri se izve na ogl. odd. Jutra. Predvsem gre za novi rjavi klobuk znamke »Boraccio«. 2942-31

Razno

Vloge in prošnje v italijanščini, prepise, informacije vseh vrst, razmnoževanja in razne usluge izvršuje »SERVIS BIRO«, Sv. Petra cesta 29.

FABBRICA PRODOTTI DOLCIARI
TOVARNA SLAŠČIC
Via Gambini 29

OKVIRJE IZDELUJE SPECIALIST KLEIN
WOLFOVA UL. 4

†

Umrla nam je naša ljubljena sestra in teta, gospa

ANA VELKAVRH

vdova po trgovcu

Pogreb drage pokojnice bo v torek, dne 23. t. m. ob 3. uri popoldne z žal — kapele sv. Jožefa — na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Mokronog, dne 21. februarja 1943.

ŽALUJOČI OSTALI

†

Umrla je, previdena s tolažili svete vere, moja ljuba sestra, oziroma svakinja, gospa

MARIJA FASAN

poštna uradnica v pokoju

Pogreb drage pokojnice bo v torek, dne 23. t. m. ob ½4. uri popoldne z žal — kapele sv. Petra — na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 22. februarja 1943.

Ing. FASAN VLADISLAV, brat
FASAN MILICA, svakinja

FRANCE NOVŠAK: 13

Nemir srca

ROMAN

Marta pa je bila tista, ki mu edina ni mogla ostati brez vrednosti. Imel je bistre oče in je kmalu opazil, kako jo ima vsakdo rad. Videl je, kako so jo pozdravljali, kadar jih je srečala in kljub prirojeni hladnokrvnosti ni mogel ostati ravnodušen do nje. Ko je na veselici plesal z njo, je imel željo, osvojiti si jo za nekaj minut, potem pa pustiti njo in vas. Kdo bi kaj vedel o tem, kdo bi poizvedoval za njim? Kar pa je živel tu in in ni imel drugega dela, kot včasih bolj za šalo ko za res pomagati pri kakšnem kmetu (kar je deloma storil tudi za to, da bi ga bolj hvalili), je sleherni večer obiskoval Marto. V hiši je postal vsakdanji gost kmalu potem, ko so se njeni bratje navdušili zanj. To so bili šestiindvajsetletni Janez, štiriindvajsetletni Silvo in dvajsetletni Ciril. Vsi so bili veliki, le po obrazih so bili podobni pokojni materi, ki je imela kostanjeve lase in svetlje, rjave oči. Ker oče Janez ni bil več za težko delo, so sinovi sami poskrbeli, da je bilo na travnikih, poljih in v gozdu vse v redu. Skrbeli so za štiri krave, dva konja, prašiče pa je redila Marta sama. Mlajša brata sta bila tudi izučena mizarja, za kar je poskrbel oče še v njunih mlajših letih, da bi jima ne bilo prehudo brez posestva, ki bi ga dobil najstarejši, po očetovi smrti, ostali otroci pa bi bili izplačani.

Najbolj vesela je bila njegovih obiskov Marta, ki je izrabila vsako priliko, da je prisedla k njemu, naj je bilo to pri čebelnjaku za hišo ali pa na dvorišču. V vasi sami že ni bilo nič novega slišati, da se študent ženi pri Marti. To je na eni strani ugled njenega doma še povečalo, na drugi strani pa so se bogati Jernejevi starši odtujili od njih. Bregarju ni bilo prav, da se je tako zgodilo, vendar pa ni rekel ničesar, ko je videl svojo hčerko, kako žari zdravja in mladosti.

Oče ji je dejal, naj vendar vsaj z Jernejem govori, da bi ne bilo zamere. Marta pa se je spominjala, kako ji je Jernej kazal na veselici hrbet in ni se mu mogla približati z dobro besedo, dasi ni bilo v njenem srcu najmanjše mržnje do njega.

Dnevi so minevali in če se v dekliškem srcu prebudi podoba njenega ljubljenca, ji ni mar, kaj se godi okoli nje, in ali drugi soglašajo z njeno izbiro ali ne.

Govore, da je ljubezen slepa, mi pa vendar ne mislimo tako. Nekaterim se celo dozdeva, da ljubezen jasneje, popolneje vidi ljudi in stvari.

Tako je mislila tudi Marta. Njej je zadostovalo sedeti nekaj minut z Rudolfom in bila je kakor okrepčana. Ljubila je preprosto in vdano, kakor roža, ki dehti na vrtu, ne da bi mislila na svoj konec. So stvari, ki jih nikdar ni konec, ki so kakor sončni žarki, vedno enako zaželeni.

Tako je mislila Marta, ne da bi kdaj okusila sladkost poljuba, o tihi sreči, ki jo je obdajala tisto poletje...

Ko je prvikrat mogel z njo govoriti brez prič, je šele videl, koliko bi Marta lahko pomenila v njegovem življenju. Bilo je toplo sončno popoldne v avgustu, ko jo je povabil na sprehod. Čeprav si ni od tega ničesar obetal, je bil vendar vse dopoldne nemiren, kar se mu je zdelo zelo nenavadno.

Navsezgodaj ga je v njegovi sobi obiskal najprej učitelj in mu po stari navadi pripovedoval o svojih sinočnjih pogovorih v gostilni. Te debate so bile večinoma puste, premlevali so na dolgo in široko lovske prigode in lagali vsevprek. Dobro je bilo pri vsem to, da si kot dobri prijatelji med seboj niso verjeli niti besedice. Drug drugega so zabavali s tem, da so si izmišljali debele o prigodah, ki da so jih doživljali, ko še niso bili v Dolenji vasi. Pripovedovali so si, ne da bi koga zapekla vest, če se je vendar malo prehudo hvalil.

Rudolf se je bil komaj prebudil ter bil zaradi hudih sanj še ves poten. Odkar je ubil ob reki gada, se mu je mnogokrat sanjalo o kačah. Po takšnih nočeh se je redno zbudil zlovoljen in potrt.

Učitelj mu je bil zelo naklonjen, pri njem je skoraj vedno pozabil, da je učitelj. Kakor oče se je vsedel na rob postelje in mu nekaj sekund zrl v oči, potem pa je takoj pričel s prigodami. Bil je zelo dobrodušen človek in Rudolf si ga je težko zamišljal kot strogega učitelja.

Ko je končal z dogodivščinami, ga je pa vprašal, kakor da mu je nenadoma švignilo v glavo.

»Kaj pa Kristina? Ali jo kaj vidiš?«

Medtem so se v gostilni nekoč pobratili in učitelj je vztrajal pri tikanju, dočim se je Rudolf že naslednji dan tega ognil.

Rudolf je skočil iz postelje k umivalniku in spotoma hotel najti zadovoljiv odgovor.

»Opazil sem, da te rada vidi. No, saj nisi napačen,« se je glasno zasmejal.

Rudolf se je nehote spomnil svojega poljuba. Od tedaj si ni več upal sam s Kristino zdoma. Bila je preveč vihrava, on pa preveč zmeren.

Prav za prav mu je bila prava, globoka strast neznana.

Kristina pa je bila kakor vihar, hudournik, ki dere v dolino.

»Seveda jo vidim. Saj je skoraj vsak večer tu v sobi.«

Zdelo se mu je boljše, da ne laže.

Učitelja je počasi mineval smeh. Opazoval je Rudolfa, kakor bi mu hotel s pogledom samim razkriti misli.

»Vem, da sem slab oče,« je povzel zamolklo in v glasu je bila grenkoba. »Kar mi je umrl Peter, sem pričel piti in pohajkovati. Saj sem pil tudi prej, toda ne toliko. Zdaj pa vidiš...«

Šele ta hip je videl Rudolf v njem človeka.

Zamislil se je v njegovo življenje, ki ga je začenjal s smelimi nadami. Rodil se mu je sin. Namenil mu je lepo bodočnost, vse je žrtvoval zanj. Kristine kakor da ni pripoznal za svojega otroka. In moral je videti, kako mu sin, ne da bi kakorkoli užival življenje, izgine brez slovesa, v grob.

Urejuje: Davorin Ravljen — Izdaja za konzorcij »Jutra«: Stanko Virant — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran — Za inseratni del je odgovoren: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani